

KÖZTELEK

KIR. MAGY.
TERMÉSZETTUDOMÁNYI
TÁRSULAT
KÖNYVTÁRA

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Az országos m. gazdasági egyesület tagjai ingyen kapják.
Nem tagoknak előfizetési díj:
Egész évre 10 frt, félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: **Budapest (Köztelek).**
Üllői-út 25. szám.
Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEI.

Meghívó

az Országos Magyar Gazdasági Egyesület igazgató választmánya 1897. évi január 30-án szombaton d. u. 4 órakor a „Köztelken“ tartandó ülésére.

Főtárgyak:

1. Mult választmányi ülés jegyzőkönyvének bemutatása.
  2. Jegyzőkönyv hitelesítésére 2 tag kiküldése.
  3. Meghalt tagok bejelentése.
  4. Új tagok felvétele.
  5. A brüsseli nemzetközi kiállítás végrehajtó-bizottságának felhívása.
  6. A párisi világkiállítás nagybizottságába egy tag kiküldése.
  7. Földmivelésügyi miniszter tudatja, hogy az 1895. évi XLVI. t.-cz. értelmében felállítandó felülbíró tanács tagjává Szilassy Zoltánt kinevezte.
  8. Földmivelésügyi miniszter tudatja, hogy kik nyerték el a földhitelintézet által kitűzött faiskolai jutalmakat.
  9. Pénzügyi-bizottság jelentése több fedezeti költség tárgyában.
- Állattenyésztési szakosztály javaslatai.*
10. Hizó állatvásárok rendezése tárgyában.
  11. Az állatvásár-ügy országos rendezése tárgyában.
  12. Az ez évi állatvásár ügyében.
  13. Az egyesület fegyelmi és szolgálati szabályzatának megvitatása.
- Budapest, 1897. január 22.
Gr. Dessewffy Aurél s. k.,
elnök.

Gazdasági előadások.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület a földmivelésügyi m. kir. miniszter ur támogatásával ez év folyamán ismét **gazdasági elő-**

adásokat rendez, melyek február hó 15., 16. és 17. napján fognak megtartatni. Az előadások tervezetét, melyet rövid idő múlva a lapok útján közléstünk, az OMGE. titkári hivatala (Budapest, IX., Üllői-ut, Köztelek) minden érdeklődőnek készséggel bocsátja rendelkezésére.

Igazgató.

Tavaszi luxuslővásárok.

A folyó évi luxuslővásárok a Tattersallban április hó 4., 5. és 6-án, továbbá május hó 3., 4. és 5-én fognak megtartatni. Bejelentési iver ezen lővásárokra kaphatók a Tattersall titkárságánál, Bpest külső Kerepesi-ut (Tattersall), vagy az OMGE. titkárságánál.

A díjlovagás és díjugratás pedig május 12-én fog megtartatni.

Állattenyésztési szakosztály ülése.

(1897. január 20.)

Jelenvoltak Tormay Béla szakosztályi alelnök elnöke alatt Baross Pál, Baumann Antal, Bottlik Lajos, Braun Gyula, Bujanovich Sándor, dr. Darányi Gyula, gr. Dessewffy Aurél, Dubravszky Róbert, Galgóczy Károly, Gosztonyi Kálmán, dr. Hutya Ferencz, Kostyán Ferencz, Kovács S. Endre, Kropf Béla, mádi Kovács László, Lejthényi György, Landes József, Lövy Mór, Noszlopy Emil, Pirkner János, gr. Pejacevich Arthur, Renner Gusztáv, Ruisz Antal, Ruisz Gyula, Sierbán János, gr. Szapáry István, Szevera Károly, gr. Széchenyi Aladár, Tahy István, Zoltán Elek és Wilfing Nándor szakosztályi tagok. Az egyesület tisztviselő-kara részéről Forster Géza igazgató, Szilassy Zoltán szerkesztő-titkár és Jeszenszky Pál társ-szerkesztő mint előadó.

Tormay Béla, a szakosztály alelnöke üdvözli a megjelenteket; jelenti, hogy a szakosztály elnöke gróf Zichy Nándor elfoglaltsága miatt az ülésen meg nem jelenhetvén, szol-

nak jutott a szerencse, hogy a mai érdekes tárgyalást vezethesse.

A napirend első tárgya:

A díjazással egybekötött hizott állatvásárok rendezésének kérdése,

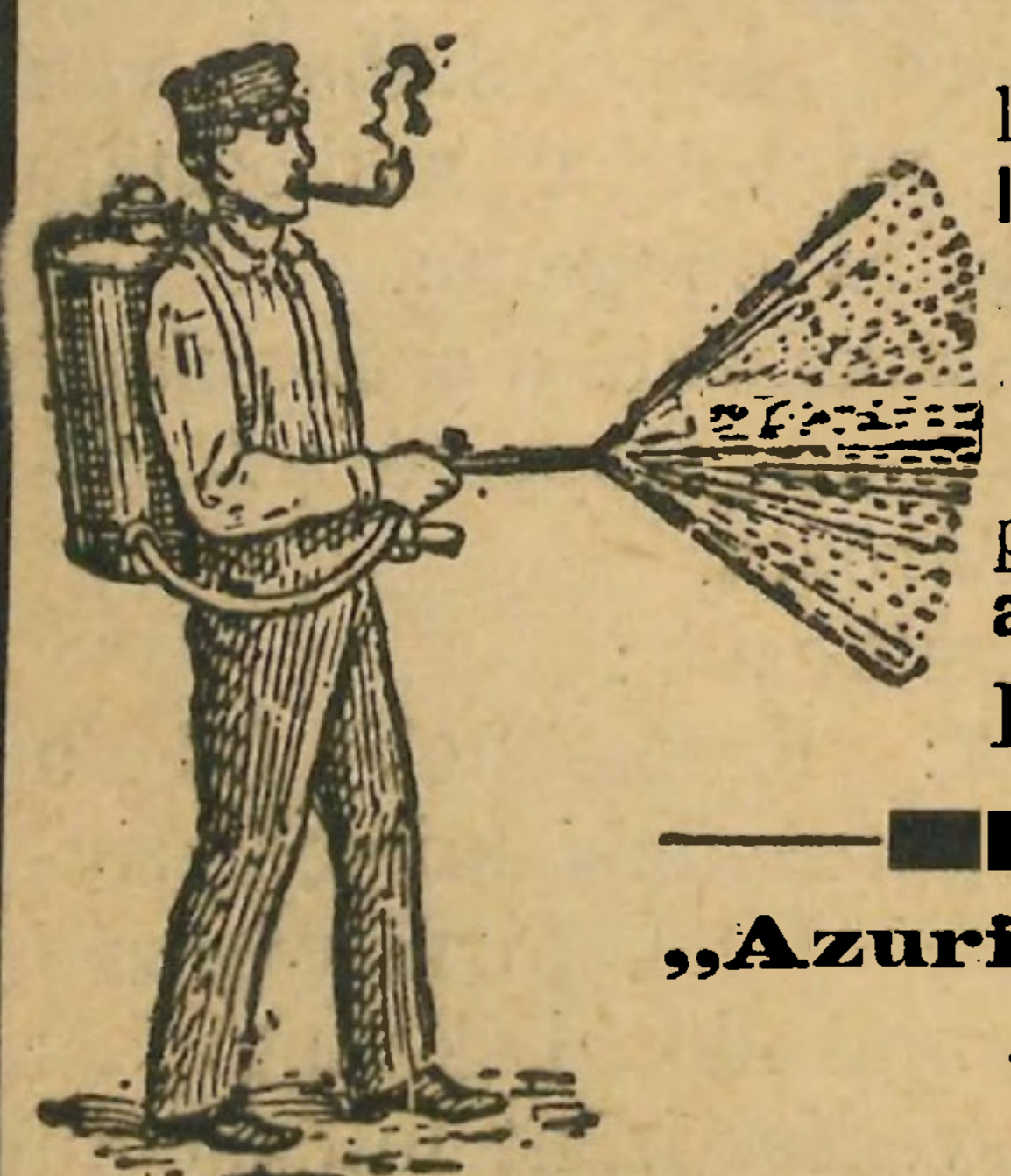
melylyel az OMGE. már több alkalommal foglalkozott s kifejezést adott annak, hogy egyrészt az állatforgalom emelése, másrészt a főváros táplálása szempontjából szükséges egy hizott állatvásárnak a székesfővárosban való rendezése. Az OMGE. választmánya elérkezettnek látja az időt arra, hogy ily vásár itt a központban rendeztesse, miért is egy bizottságot küldött ki e kérdés tanulmányozására és javaslat tételére végett. A bizottság a Renner Gusztáv előadó által készített tervezet tárgyalás céljából a szakosztály elé terjeszti. Felkéri előadót a tervezet felolvasására.

Renner Gusztáv röviden vázolja a Budapest rendezendő díjazással egybekötött hizott állatvásárok nagyfontosságát és előnyeit, előterjeszti a vásár tervezetét; hangsúlyozza, hogy e vásárok rendezésére a székesfőváros területe a legalkalmasabb, mert ez nemcsak főfogyasztási centrumot képez, hanem rendelkezésére állanak mindazon segédeszközök is, melyek a rendezéshez megkívánatnak. Szerinte czélszerűnek mutatkoznék, ha a vásárokat a székesfőváros hatósága, a Gazdasági Egyesületek országos szövetségének központi képviselőségével a vásáreszernok ellátók szövetségével és a mészárosok és hentesek egyesületével karöltve rendeznék, mint oly érdekkörökkel, melyek e kérdés megoldására hivatvák. Szükségesnek tartja, hogy a vásár díjazással köttessék egybe s évenként kétszer rendeztesse, még pedig a tavaszi vásár május hó napjaiban, a téli pedig a karácsonyi ünnepek előtt december 15—21-ike között s vonassanak be a vásár keretébe Magyarország társországi és az okkupált tartományok is.

A hizott állatvásárokra hizalt szarvasmarha, bivaly, juh, zsir, hussertés és baromfi legyen felküldhető.

Részletes tervezet terjeszt elő a bírálati eljárás s a bíráló bizottság megalakítása és a díjakra vonatkozólag. A bíráló-bizottság megalakításánál szükségesnek mutatkoznék, hogy

Magyar Mezőgazdák szövetezete, Budapest, Alkotmány-utca 31. Váci-körut sarok.

Több évi tapasztalat után bebizonyult, hogy a legteké-
letesebb és tartósságánál fogva a legolcsóbb és legteké-
letesebb permetezőgép a Vermorel-féle

„ECLAIR“

peronospora permetező, mely eddig minden versenynél
az első díjat nyerte el.

Kizárólagos magyarországi képviselő.

■ Ár 21 forint csomagolással. ■

„Azurin“ 1 frt 25 kr. kilogrammja,

„Rézgálic“ 30 frt métermázsként,

„Raffaháncs“ 48 kr. kilogrammja.

A t. ez. gazdák és szőlőbirtokosok figyelmébe.

Az előrelátható tömeges tavaszi meg-
rendelésekből kifolyólag — késések elkerülése
céljából — kérjük különösen az „ECLAIR“
permetező megrendeléseket előjegyzés végett mielőbb
hozzánk juttatni.

egy-egy bizottságha 3 tag jelöltetnek, akik közül egy tag mérésről vagy hentes legyen, ezenkívül meg egyéb szakértők meghívása is javasolható.

Egyszerű értékes díjak kiosztásával is serkenelli kell a gazdaságosságát a részvevőre, ezért tiszteletdíjak adományozása felajánlódik: **Őfelség a király;** azon főherczegek, a kiknek Magyarorszában birtokai vannak; a kormány; esetleg Magyarország társországi és Bosznia kormányja; ezeken kívül a székesfőváros, az Országos Gazd. Egyesület, a megyei gazd. egyesületek, egyes uradalmak, a czukor- és szeszgyártók, mint a magyarázó, és utóbbiak az általuk kijelöltökön közlegények is.

Rövid eszmecserére után a szakosztály az előadó által beterjesztett javaslatot némi módosítást után elfogadja, s az igazgató-választmány elé terjeszteni határozza.

A vásárigy. országos rendezése.

Jaszenszky Pál előadó: Az állatvásárok rendezése régóta sürgetett kérdése a gazdaságosságok, a mire főleg azon okból van nagy szükség, mert a vásárok elosztása minden rendszert nélkülöz; igen sok a jelentéktelen és kis vásárnak, a melyek inkább ártalmak, mint jó hatással vannak a kereskedelemre általában, főleg pedig az állatkereskedésre, a mely szempontból a vásárokat mi gazdák bírjuk.

De a tulajdonosok kis vásárnak nagy hátránya abban is nyilvánul, hogy megnehezíti, csaknem lehetetlenné teszi egy-egy nagyobb vásárnak teljes kifejlesztését, hogy továbbá azok a legtöbb esetben nem felelnek meg azon kívánalmatoknak, a melyeket állategészségügyi szempontokból a törvény előír, ezért azért, mert a kis községek anyagi ereje nem elegendő a rendezéshez, meg kellene, mint annak az ellenőrzés sem oly szigorú, mint annak lennie kellene, a mi aztán gyakran okozója a ragályos betegségek terjesztésének. A vásári határnapok megállapítása körül a legnagyobb rendezetlenséget tapasztalható; a vásári forgalom kellő publikálásáról gondoskodva nincs, legtöbb utóbbi az árulásokra elhatározott befolyást vonják el magukról; emellett még inkább érehető egy megbízható vásári statisztika hiánya, szóval állatvásárainknak igen sok hátrányt tapasztaljuk, a mi már az 1887-dik évben már készítette a gazdaságosságot, hogy a szövetséges lépték gazdasági egyesületek VI-ik nagygyűlésén a bajok orvoslási módszerei felett tanácskoznak és a hiányok orvoslását a kormánytól kérik meg. A nagygyűlés által megindított mozgalom azonban alig számbavehető eredményre vezetett.

Újabb ismét felszínre került a kérdés és pedig behatóan foglalkozott vele a múlt évben megtartott mérészek és hentesek kongresszusa, a melynek fölöttébb felirattan kérelmezte a kormánytól a bajok mielőbbi szanálását. E felirat arra készítette a földművelésügyi minisztert, hogy az ÖMGK-vel együtt kikérje ezen ügyben és ennek megfelelő tisztelet ki a mai ülésre tárgyalás céljából az állatvásárok rendezése. Azt bizonyára mindannyian tudjuk, hogy ezen bajok nem könnyen orvosolhatók, miután a községek vásárgyairat, melyek szerzett jogokban gyökeresnek, egyszerűen konfliktál nem lehet, a megállást pedig pénzügyi helyzetünk nem enged meg, mindazonáltal van arra mód a törvény határán köztül, helyesebben törvény után a céljuknak meg nem felelő vásárok korlátozása.

A szóban fokról kérdés minél behatóbb tárgyalása céljából az állattenyésztési szakosztály felkérte **Krick Aládr** urat, hogy a vásárigy. működéséről a következőképpen pontosztairól egy elabotrumot dolgozzon ki és egyben egy bizottságot is kiküldtő a javaslat megvitatása végett. Krick Aládr ur elkészített memorandumát, a bizottság ezt hó 13-án tartott ülésében beható tárgyalás alá vette és némi módosításokkal a szakosztály elé beterjeszteni javasolta.

A **Krick Aládr** ur által készített s némileg módosított javaslatot van szemlélve a m. t. szakosztályok tárgyalás céljából beterjeszteni: (Olvasa az 1. pontot.)

Feljegyzések után kéréssek fel a kereskedelmiügyi miniszter ur Ó nagra, hogy a **vásárigy. adományozásánál** szigorúan megkülönböztesse az állatvásárokat egy vásároktól, és állatvásárokat engedélyezésénél csak az állatkereskedelmi és forgalom általános érdekeit tekintve irányadónál, soha sem a vásárgyótok kéréseinek subjektív érdekeit; figyelembe véve különösen, a mit a szövetséges lépték gazdas. egyes. 1887-iki VI. nagygyűlése annak idején már hangsúlyozott, hogy országsszerte sokkal több az állatvásárok száma, mint az az állatforgalom után magasabb érdeke szempontjából, — hogy minden vásár egy-egy nagyobb vidéknek állatforgalmi központjává fejlődhessek és mint ilyen természetes árkerző és árszabályozó hatással messzebb kihatolást is érvenyre juttathassanak.

Bancsman Antal annak a nézetének az kifejezést, hogy a vásárgyóitok községek helyiségekről is gondoskodni kötelessé legyenek s hogy ezentel a vásárokat ne szabad vásárokat legyenek.

Előző megjegyzi, hogy ez a javaslat későbbi pontjában befoglalhatók.

Nagyoly Emil a forgalom szempontjából károsannak tartja az u. n. kis vásárokat, melyeket szerinte meg nem lehet szüntetni, mert azok mindenütt királyi adományt képeznek. Egy új vásárhálózat létesítése alapjául a beterjesztett javaslatot nem szolgálhat.

Gróf Desseuffy Anré és **előző** ismételt felszólalása után a szakosztály a javaslat 1-ő pontját először olvassa: A vásárgy. adományozásánál szem előtt tartandó előtérbebb **érvényre juttatása** érdekében kéresek fel a kereskedelmiügyi és földművelésügyi miniszteriumok, hogy együttes eljárással, **törvényhozási utján** intézkedést életbe léptetni méltóztassanak, miszerint: **1)** községeknek legyen állatvásárok tartására jog adható, a melyek kellő biztosítékok nyújtanak arra nézve, hogy vásáraitak megfelelően rendezni és rendben tartani képesek és igazolják, hogy vidékük állatkereskedelmi viszonyai a vásárt kívánatosnak tennék.

A vásári rend tekintetében, mint miniszterük követelmény, annak biztosítása volna kívánandó, hogy:

a) az 1888. VII. t.-cz. végrehajtására kiadott földm. min. rendeletben körülírt berendezést és állategészségügyi szolgálatot létesíteni és fenntartani fogja;

β) megfelelő részletes, egy felhajtó tulajdonosok, mint a vásárlatótatók jogait és kötelezettségeit kimerítőleg szabályozó vásári szabályzatot építve előtérbe, annak kellő közhírre tétele és végrehajtására gondoskodni fog;

γ) vásárainról, azok forgalmáról árviszonyairól stb. egy mintalap szerint hű és kimerítő ismertetéseket fog folettes hatóságának közöztételre végtet beterjeszteni.

Az állatkereskedelmi viszonyoknak, mint új vásárok létesítésére szolgáló indokoknak megvitatása és véleményezésére végett, minden új vásár engedélyezése iránt beadott kérelem azon vármegyéi gazdasági bizottságnak és gazdasági egyesületnek, a melynek területére a vásár kerül — kiadandó.

b) Már megíróvá vásárok tulajdonosai, ha azon követelményeknek meg nem felelnek, a melyeket az előző pontokban közöztetünk feltételül, az előző pontokban két törvényes intézkedés megszabja, fog, legalább egy év tartamára elvesztésük az állatvásár-tartására bírt jogot — sulyosabb mulasztás esetén összes vagyonaikat is — és egy év előforgása után is, csak ugyanoly feltétel mellett nyerhessek vissza mint az új engedélyért folyamodók.

Ez intézkedés kellő végrehajtása végett, a földm. miniszter minden vásártérten, saját közözei utján közvetlen ellenőrzést gyakorolhasson, mindaddig, a míg a közigazgatás államosítása ezen ellenőrző felügyeletet felelőseggé teszi nem fogja.

a) A vásárgy. hatjott természetesen és hasonlóan állatoknak, első sorban a borjaknál felhajtott tehéneknek a vágó marhát vásároló mérészek, hentesek és kereskedők általi befertözés veszélyének megállítására céljából, a földművelésügyi miniszter felkérendő, hogy alkalmas intézkedéseket léptessen életbe arra nézve, hogy a vágó marhát képező borjak oly módon kiállításra kerüljenek, a tehéneltől, hogy a borjak tehénnek a mérészek stb. általi infektálása lehetőleg megítálassék.

Pirkner János a javaslatban precizozóiról kívánja, hogy mely községek kapjanak vásártartási jogot s azon föltételhez kötve ennek megadását, hogy nyomon okokkal igazolni legyen kötelessé, vajjon az állatállomány oltyan nagy-e.

Bujanovich Sándor példát hoz fel arra, hogy a vásárok szaporítása és sürün ismétlődő volta, mily káros behatással van a gazdaságosságra. A vásárok mellett a fennálló jogok tiszteletben tartása szemlét szerinte अप्पान्ति kell.

D. Hutya Ferenc hangsúlyozza a 2. szakasz 0) pontjának fontosságát s kiemeli, hogy a vásárok szándékú अप्पान्ति nem történhet másként, mint ha a vásártartási jogokat az állam egyrészt megváltja, másrészt a községekkel a vásártartási föltételek szigorú betartására szorítja. Ezeknek sok község önként lemondana jogáról.

A szakosztály a 2. szakasz két első pontját Bujanovich és Pirkner módosításával fogadja el, a m. a határozati szövegben **Dezseuffy Róbert, Lézy Mór és Gostonyi Kálmán** felszólalása után a szakosztály a javaslatból törölni határozza.

3. **Előadó** olvassa: Késsek fel a földm. miniszter ur Ó nagra, hogy az állatvásárok rendtartására oly mintáknak elkészítése iránt intézkedjék, amelyek a törvényhatóságoknak kívánatos, ezek által a vizsgálatok megfelelő módosítottok megítástele után, szabványtervezetük alakjában életbe léptethetők legyenek, illetve a vásárlatójainak vásári rendtartásának alapjául szolgáljanak.

A vásárgy. tulajdonosai részére készítenő minta terjeszkedik ki: a vásár helyének, időjének és a vásártérten fizetendő díjak kimerítő ismertetésére, a felhajtásnál kövendő szabályokra, a látogató községek, az eladók és vevők által összes szabályokra (eladási szokványok, fizetési módokot, pereskedések, jótállás stb.) és végre az alkuszok és közvetítőkire vonatkozó intézkedésekre.

A törvényhatóságoknak szóla mint a vásárgy. tulajdonosai által kiadandó rendtartási szabványok foglaltja magában: kihágásnak megítástele a rendtartásban foglalt szabályok ellen elkövetett eseményeket és büntést szabván azokra, akik elkövetik.

D. Hutya Ferenc: Figyelmébe ajánlja a szakosztálynak, hogy e szakasz alatt terjesztessék fel a miniszterhez, hogy az állatvásárossági törvény meghozatalára a kormány tegy meg a szükséges lépéseket: kihágásnak megítástele váro köré, a város kapcsolatban van az állatvásárokkal. E pontot a szakosztály Hutya indítványával együtt elfogadta.

A javaslat többi szakaszát a szakosztály változtatlanul elfogadta s az igazgató-választmány elé terjeszteni határozza.

E szakaszok a következők:

4. **Előadó** olvassa: Kéréssek fel a földm. miniszter, hogy igazgatóügyi miniszteriumok, hogy együttes eljárással, törvényhozási utján egy a helyszínen működő békéltető és ítélkező vásárbírósgy szervezése iránt intézkedni méltóztassanak.

A felterjesztésekben felfessük ki, mennyire szükséges, hogy a mostani lassu, bonyo-

lódott és illetékességi kérdések miatt, az erdekelteknél szinte hozzáférhetetlen igazságügyi szolgálattal helyett közvetlenül a vásártérn működők egy illetékes bíróság, a mely nemcsak egyes kihágások és hasonló kisebb büntetődel cselekmények tárgyában járhatna el, mint jelenleg, — a vásárokon működő rendőrség, nem bírósági és peres kérdésekben is a perelődő felek megnyugására első fokú és csak bíróiokon kívül felelősebb ítéletek hozhatna és azok végrehajtása iránt intézkedhetnék.

5. Mondassék ki, hogy a szövetségbe lépett gazd.egyes. 1887: VI. naggyűlésének a vásári határnapok ügyében hozott azon határozatát, mely szerint kéressék fel a nm. földmívelési, ipar- és kereskedelemügyi miniszter: hogy a vásárokat megkezelőbizottságokra oly kulcsot megállapítsanak egyeskedjék, melynek segítségével az ország minden vásárjának határideje minden éven előre megállapíttatva, idejében és hitelen jusszon közüdmására s a határnapok évközben való megválasztásának országos hatása a kereskedelemre megszüntetésük — jöhét a gazdalközönség hálas iméssel vehette tudomásul, hogy az elmúlt évek kormányintézkedéseivel, ama határozatában kifejtett kérelme teljesített, — mégis a kitűzött cél elérésére, a jelenlegi viszonyok között elégtelennek bizonyult.

A gazdalközönség, még a legfontosabb vásárok határnapjairól sem nyer elég alkalmas és elég hiteles módon tudomást, kevésbé fontos vásárokat pedig — sokszor — elnéve tudhatja csak meg.

Legfőbb oka ennek kétségteletlenül az, hogy a vásárok határideje általában nem a napári kelteinek egy bizonyos és állandó napjára van téve, hanem rendszerint valamely nagy ünneppel kapcsolatban álló hétköznap bizonyos napjára, minék folytán ezen határnapok napári kelet szerint évről-évre nagyon változnak. Hosszú napári okból, hogy azon jegyzetben, melyek évről-évre a vásárok idejét a közéletben használatos napári kelet szerint megállapítva is közlik, nehezebben szereshetők be mint kívánatos volna, a könnyebben hozzáférhető és a közönség között éppen ezért elterjedtebb napárak pedig nagyobb részt hibásak, mert a sajtóáltal nem is említve, a vásártudósításoknak engedélyezett határidő-változtatásokról nem adhatnak értesítést.

Ezért oly intézkedés megtételére kéréndő fel a kereskedelemügyi miniszter, hogy a) a vásári napok napári kelet szerint meghatározott napra tétessenek, vagy a menyinyári ez nem volna lehetséges, az esetben b) gondoskodás a miniszter, hogy a vásárok napári kiadásáról, melyek felől az év vége előtt becsajátassék az érdekeltek közönség rendelkezésére és a melyben a vásárok határnapjai napári kelet szerint hitelen megjelölve legyenek.

Miniszteri leirat az állatoknak a vasúti közlekedésnek való megkötése tárgyában.

Josenszky Pál előadó előterjeszti a földmívelési miniszternek az egyesüléhez intézett leiratát, melyben véleményét kér a háromszék-megyei közüzemhatóság bizottságának azon kérdéséről, miszerint engedélyeztetés meg a vasúti közlekedésnek, hogy a vasúton szállítandó minden szarvasmarhát a vagonokban megkötés nélkül szállíttathassa.

A szakosztály javaslatba hozza, hogy a hízott állatoknak köve vagy megkötés nélkül való szállítása a szállító gazda teszésére volna bízandó s ez a vasúti fuvarleveleken is kitüntetették.

1897. évi tenyészállatvásár.

A szakosztály javasolja az igazgató-vásárminiszternek, hogy ez év folyamán a szokásos évi tenyészállatvásár rendezésék az egyesület által s megbizása a tenyészállatvásár rendező

bizottságat az ezirányban további intézkedések megtételére.

Végül Löwy Mór indítványára a szakosztály a választmány útján felkéri határozza a székesfejérváros tanácsát, hogy a Budapest területére a közeli vidékek gazdalközönsége által előadás végett behajott szarvasmarhák kezelésére vonatkozólag enyhébb szabályrendelet léptessen életbe, hogy ekként az állattartó értékesíteni öhajott gazdalközönség felesleges kiadásokkal ne terheltessek. Ezzel az írás véget ért.

Hanyatló dohánytermelésünk.

Míg a magyar királyi dohánygyedruság évenként kiadott statisztikája az ezen monopolumból eredő állami jövedelmeknek folytonos emelkedését konstataja, addig évről-évre emelkedik a panasz egyrészt a termelők körében, hogy a dohánytermelés jövedelme ijesztő mértékben csökken, hogy a dohánytermelési engedélyek megszorításával a dohánytermelés általános jövedelméből mind kevesebbek privilegiumává válik, másrészt a dohánygyedvek kezelésére részéről sem hallgatják el a termelők ellen azt a vádat, hogy a magyar dohány minősége oly nagy mértékben hanyatlott, hogy a beváltott dohányok egy igen jelentékeny részét kell évenként, mint használhatatlant félretenni és az ekként előálló hiányt a gyártásra alkalmasabb külföldi dohányok behozatásával pótolni, minék következtében nemcsak dohánykivitelünk csökkent meg, hanem behozatalunk óriási mértékben meg növekedett.

Mindenki tudja, hogy a panaszok mindkét részről jogosak és alaposak. Érezzük mindnyájan, hogy a jelenlegi állapotokon segíteni kell, mert dohánytermelésünk fokozatos hanyatlása amugy is valóságos viszonyok között levő közgazdasági viszonyaink között óriási veszedelmre vezet magában, a midőn egy azéllott virágzó és jövedelmező termelési ágának megsemmisülésével fenyeget. A dohánytermelés hanyatlásának indokai és így azok megszüntetésének eszközei is két tényezőtől függenek. Egyik tényező megkötés a termelők, másik a dohánygyedvek kezelése. Egyik a másik nélkül a teremtés terén csak fél munkát végezhet, valamint a rombolás előidézésén is mindkét tényezőnek együttes közreműködése munkál, mégis tekintettel a jövedelmek természetére, amely a maga kezében tartja a termelés engedélyezését, a termelés irányítását, a dohányok beváltását, kiképezését, gyártását, értékesítését és kivitelét, az aktív rész, a gyedvek kezelésének kezében van, melyly szemben a termelők úgy az emelkedés, mint a hanyatlás munkájában a viszonyokból folyó tehetetlenség passzivitásával vesznek csak részt.

Kétségtelesen az, hogy a gyedvek kezelésének a nüzsa mindenkor az volt és az lesz, hogy a dohánygyedruság fiskális eredményei minél fényesebbek és a dohánygyedruságból eredő állami jövedelmek minél magasabbak

legyenek. A midőn tehát a gyedvek az összes termelt dohányt beváltani kötelek, mindenkor arra törekedtek, hogy a beváltási árak minél alacsonyabbak legyenek, hogy a beváltási feltételek minél inkább megengedjék azt, hogy a különböző dohányosztályok és az ezek szerint megállapított dohányárak minél nehezebben legyenek egymástól megkülönböztethetők, hogy ennek következtében a beváltásnál a termelő minél jobban alávegyen legyen a dohánybeváltók önkényének, a kik természetesen mindenkor első sorban a gyedvek érdekeit képviselik és annak érvényesülésén munkálkodnak.

A termelők tehát ilyenképpen teljesen kiszolgáltatva a gyedvek érdekeinek, látva, hogy legjobb törekvésük a beváltási osztályozásnál kárvávesztés, mert dohányuk mindenkor alacsonyabban osztályozatik a megérdemeltől, már régvesztették kedvüket a minőség emelésére. Megelégesszenek ha egy bizonyos átlagot el tudnak érni az alacsonyabb osztályoknál, amelyeknek előállításra semmi nagyobb fáradságot és gondot nem igényel, de amelyeknek rendszeren nagyobb tömege az átlagos tisztajövedelmét rizikó nélkül is biztosítja. Hozzájárul ehhez még az is, hogy a magasabb dohányosztályok árai egyáltalában nincsenek arányban azzal a fáradsággal, gondnal és rizikóval, a melyly ezen minőségek előállítására jár. Ilyenformán az alacsony árak megállapításával is a kedvezőtlen, a termelési érdekre semmi tekintettel nem levő beváltási feltételekkel a gyedvek minőségi termelésre irányuló minden törekvésük.

Hogy ezáltal, a midőn mint 1895-ben 9148 termelőnek 63921 kg. holdon kifejtett működésének emelt kató meghehíttatnak, nemcsak az illető termelési ágak, hanem az egész közgazdasági helyzet orszáris vesztésig áll el, az méltán gondolkodóba ejthet és e bajok orvoslásának módjai felgondolkodásra késztet. A segítség eszközei között kivül a gyedvek kezében vannak. A gyedveknek nem szabad elzárkózni ried fiskális érdekeinek látvája mögé, hanem egyrészt a magasabb dohányosztályok árainak emelésével, másrészt a beváltási feltételeknek a minőségi termelést előmozdító módon való megállapításával és kezelésével kell a kibontakozás első eszközt megadnia. A dohánytermelőnek, a kik a gyedvek törvények alapján a legutóbbi időben is óriási bevételeket tettek, teljes joguk van ezt követelni, de egyszerűen azt is, hogy a beváltásnál érdekképviseltek faktoriának megfelelő befolyás biztosíttassék arra, hogy a termelők érdekeit a gyedvekkel szemben megvédelmezhessek.

A jobb árak és a minőségi termelést előmozdító beváltási feltételek képezik az első lépést, amelyből a kibontakozás, a magyar dohánytermelés emelkedésének kiindulása lehet. Mert amig ez meg nem történik, addig a termelő gazdák továbbra

is csak a tömeg termelését fogják üzni, ezzel a silányabb minőségű anyaggal még ideháza sem vagyunk képesek versenyezni a jobb minőségű külföldi dohánnyal. A külföldön pedig még kevésbé vehetők föl a versenyt és Ausztria évről-évre kevesebbet dohánnyt fog átvenni, a vámkülföldre irányuló kivitelünk pedig a minimumra száll de, daczára, hogy oda ma is a magyar dohányok legjava kerül ki.

A második teendője a dohányjövők kezelésének, amelyet mindenki méltán elvárhat, hogy mindazokat a dohánytermelésre alkalmas területeket, amelyek ma vagy a régi szokás alapján, vagy különös protekció folytán, vagy kortársdekekből dohánytermelési engedéllyel bírnak, de teljesen hasznaveletlenek, éppen nem, vagy csak rosszul égő mászás dohánnyokat termelnek, a termelésből tekintet és irgalom nélkül ki kell zárni és helyettük az alkalmas területeket engedélyezni. Ezen rosszul égő, hasznaveletlen dohányok kényszerű beváltása okozta azt, hogy a jobb dohányok árát emelni nem lehet, hogy a megfelelőbb talaj- és égjai viszonyokkal bíró talajokra termelési engedélyeket adni nem lehet, holott ezekről teljesen hasznavelettel volna anyag beváltható. Jól tudjuk, hogy az engedélyozások terén követendő ezen eljárás, sokakra nézve nagy csapást jelentene, de másokra ismét nagy áldást, a dohánytermelés egészére, a jövők helyzetére azonban feltétlenül szükséges, ha csak azt nem akarjuk, hogy a magyar dohánytermelés hitelét teljesen veszítse, hogy a magyar dohánytermelés teljesen tökre menjen és a magyar dohányjövők tisztán a külföldről behozandó dohányok gyártása és elárulásával állítsa elő ezen állami jövedelmét.

A minőség termelést elősegítő ezen indirekt eszközökön kívül a jövődének direkt eszközöket is alkalmazása kell vennie. Ezek közül nem utolsó az új, alkalmasabb dohányfajták meghonosítása. Az eddig termelt, régen híres magyar dohányfajták teljesen degeneráltak. Úgyanazon név alatt a hány vidék, annyiféle dohánnyt termel. A termelők erről nem tehetnek, mert ők kénytelenek a megszabott fajtákat termelni s a magot a jövődéktől kapják. Okvetlen szükséges volna tehát új, jobb és megfelelőbb dohányfajtákat meghonosítani, a meglévőket nemeseníteni és a magtermelésre nagyobb gondot fordítani. Szükséges volna a minőség termelési emelése érdekében megfelelő kísérleteket tenni, szükséges volna a dohány kezelésében járatos egynek kezei. Mindezt egy dohányterületi képző intézettel kapcsolatos dohánytermelési kísérleti állomás, a termelőknek kísérletek tetélre való buzdítása, a kísérletek engedélyezése és azok terén jóakarata és hathatós támogatása és utbaigazítása igen jelentékeny mértékben segítené elő a minőség termelést.

Ha a felsorolt eszközökkel a mino-

ségi termelés emelése sikerülne, akkor kétségünk sem lehet arról, hogy a magyar dohánnyokat a magyar jövődék is nagyobb mértékben használhatnák föl és a most külföldről behozott dohányok egyrészt ki lehetne küszöbölve, de másrészt meg vagyunk győződve arról, hogy egykor virágozó dohánykivitelünk is fellendülne. Mindehhez azonban az szükséges, hogy a dohányjövődék kezeléséért új, trissz szellem hassa át, hogy a jövődék fiskális érdekei mellett ismerje fel a dohánytermelésnek őriási közgazdasági jelentőségét is és annak konzerválására sőt kiterjesztésére a kezében levő eszközöket még akkor is használja fel, ha azok eleinte talán áldozatoknak kinnvannak, mert ez áldozatokkal a jövő egészséges fejlődésének legbiztosabb alapjait fogza megteremtteni.

Sz. Z.

GAZDASÁGI NÖVÉNYTAN.

Rovatvezető: Mezey Gyula.

A szőlők állandó veszedelme.

A szőlő feketerothadása, a *black-rot* az a betegség, mely 1885. óta állandóan fenyegeti Európa szőlőit. 11 évtizeden hosszú ideje alatt a francia gazdák és tudósok, a kik valóban bántalmat szorgalommal, erélyvel és találgatással küzdöttek meg a filoxerával s a szőlő egyéb ellenségeivel: a *black-rot* ellen nem bírtak sikeres védekezésmodot találni. A veszedelme egyre nő s a gazdák azt, hogy a jövő sikere tartja, ez ad nekik erőt, hogy el ne hánakjanak.

A *Közleked.* f. 6. 5. száma közölte ama megállapodásokat, a melyek a *black-rot* elleni védekezés tárgyában a Bordeaux-ban tartott II. kongresszus hozattak.

A bordeaux-i kongresszus ugyanis először legalább is 5-zörli permetezést (2-3%-os levetekkel) mond elkerülhetetlennek s azonfölül szükségesnek tartja öszszel a lőketen maradt firt s levérszék leszedését s kivátnatosnak a betegség által tavasszal előzör megtámadott szőlőlevelek megsemmisítését.

Ez őriási, költségese munka. Ki si mondta a kongresszus, hogy csakis az olyan szőlők bírájk ki e védelmet, a melyek a jobban jövődő szőlők közé tartoznak.

De még ennek a nagy, költségese munkának, melynek elküsimeretes pontos végrehajtását a kongresszus szükségesnek tartja hangsúlyozni, csak bizonyos feltételek mellett van meg az *úhajtott hatása*. Akar ugyanis, ha a szőlő nemcsak jól van művelve, hanem az nem öreg, nem nedves, egyéb parazitáktól mentesnek tartják, s ha az *újárdás* nem rosszabb mint az 1896. évi volt.

Ha ezeket a feltételeket latolajtuk, azt kell kimondanunk, hogy daczára annak a számos és nagybabású kísérletnek, amelyet 1896-ban tettek a francziák: a *black-rot* elleni védekezés kérdése még távol áll a megoldástól, mint a legújabb bizonyít az, hogy a francia földművelésügyi miniszter nekem egy, kizárólag a *black-rot* ügyével foglalkozó, felsőbb bizottságot (Commissio supérieure de Black-Rot) kíván szervezni, de szükségesnek látja egyszersmind, hogy Franciaország legfertőzöttebb helyeinek központjaiban, kiváló szakutódok vezetés alatt, egyszerre 4, a *black-rot* terjedésével foglalkozó, kísérleti állomás állítsanak fel. S jellemző a kongresszus hangulata az, hogy a miniszter tervezetét ama kéressel toldja meg, hogy állítson fel 5 állomást, hogy így az ország minden nagyobb fertőzött vidékére jusson egy állomás.

Azt a magyar gazdát, aki kölcsönrel kezdődöközik új szőlőt telepitni (bárnyli kedve is ez a kölcsön) s a ki panszkodik, hogy a bort nem keresi a kereskedő a magyar gazda pénzét, a *black-rot* a birtok je fogják hangolni. Soraimnak azonban nem az a célja, hogy a magyar szőlőgazdák felbuzdulásban lévő munkeidélre lelohaszám, mert először is a baj hazánkban még nincs meg s másodsor, mert hiszem hogy a francziák a kik le tudták küzdeni a filoxerát, előbb-utóbb megállják helyüket a *black-rot* ellen is.

Soraimnak célja elsősorban az, hogy a magyar szőlőgazdák figyelmét a magam részéről is ébren tartsam. A bajt nehezen fogjuk kikerülni, előbb vagy utóbb, de be fog az hozánk is köszönteni. Már most az a fő, hogy a baj mennél később jusson el hozánk, s ha eljutott, hogy mennél előbb ismeressék fel itt, hogy a védekezéshez azonnal hozzá lehessen fogni.

Hogy a *black-rot* még nincs meg hazánkban, annak egyik oka az, hogy e betegség főleg a firtóket támadja meg s legtrábkában a hajtszökeket. Másodsor, mert éppen az amerikai államszőlőket, a melyek vesszői képeztek a behozatott *black-rot* elleni védekezésnek a legjobban kíméli a *black-rot* a vesszőt, rajtuk véve mutatkozik. Végre az 1890. évben kiadott s 1894-ben megerősített veszedelmezati tilalom, éppen azóta zárja el teljesen hazánkban a francziországi vesszőketől, müzta a betegség francziországnak nagyobb, pontos méreteket kezdett.

Nagy kár, hogy Ausztria részint abból a szempontból, hogy a francia vesszők behozatalt nem nélkülözheti, részint megnyugodva abban, hogy a közönséges alany szőlőknél a betegség nem mutatkozik, s hogy a mint e ellen éppoly módon lehet védekezni, mint a peronosporra ellen (a mit eleinte Franciaországban is védekeztek), a kik a kárát kivette a magyar kormány szigorú intézkedéseit.

S hábar eddig a *black-rot* Ausztriában sem konstaltatott, tekintve, hogy hazánkban Ausztriával határos szőlőtermelő nemcsak élénk össekötődésben állanak az osztrák szőlősgazdakkal, hanem sokszor nekik egyuttal Ausztriában is vannak szőlők (különbösen a moson- és sopronmegyei) szemben hasonló intézkedéseket nem tesznek.

Teintve, hogy *Ráthay*, a klosterneburgi szőlő-és kertészeti intézet igazgatója, a ki a szőlőbetegségek terén, mint az osztrák miniszterium szakértője szokott szerepelni s a kit 1891-ben az osztrák kormány ki is küldött Franciaországba a *black-rot* tanulmányozására, a "*Weinlese**" nevű folyóirat legutóbbi számbában, ismertetve a II. bordeaux-i kongresszus megállapodását, szintén rámutat a *black-rot* elleni védekezés bizonytalanságára s a peronosporra elleni védekezésel kétszer közelebbé voltára: talán az osztrák kormány is rábírta volna, hogy hazai kormányunk elgyötöntenék ezt a kérdést.

Ez nagyon kívánatos volna s ha ez el nem értnek, akkor szükséges, hogy az Ausztriával határos szőlőket szakértők évről-évre köztöltött figyelemmel járják be, hogy a határokon a vesszőbehozatali tilalom seleg a legöberebb szigorral ellenőrződjenek hatóságaink. A most érvényben levő Európában bevezetett, talán egyedül Franciaországban alkotott, tavaly azonban már Oroszországban is konstaltatott azt; nekink tehát mindent meg kell tennünk, hogy a bajt, a mennyire lehetséges, mennél tovább visszatartsuk.

* Lásd a "Weinlese" f. 6. január 17-iki számban

S végül, ha a bordeaux-i kongresszuson történetekről emlékeznék, akkor, midőn azt olvassuk, hogy a francia kormány csupán a black-rock tanulmányozására, arra hivatott szakértők vezetésével, 4 kísérleti állomást fog felállítani, lehetetlen, hogy ezekünk ne jusson a mai elmaradottságunk.

Franciaországban vannak már régóta szőlőszőlő kísérleti állomások, ott van továbbá Párisban a nagyszabású növénykörtani állomás, s mindez nem tartatik még elégségesnek arra, hogy ennek az egy betegségre a kérdést megoldják. Mi pedig várjuk-várjuk a magyar növénykörtani állomás felállításának megvalósítását, a mely újabb és újabb terhelések miatt egyre halasztást szenved. Pedig nagy szükségünk volna arra, hogy ez állomás végre meglegyen, hisz nekünk a mezőgazdaság ügyeivel egyedül s mai napig nagyon-nagyon nehéz kenyerünk.

Mezey Gyula.

EZREDÉVES KIÁLLÍTÁS.

A m. kir. állami mérésuradalmak kiállítása.

V. Mezőhegyes.

(Végre.)

A mezőhegyesi mészintézet megállapítása után hosszú ideig Mezőhegyesen szorosan veti mező gazdálkodás alá volt, mert a földterület legnagyobb részben mint füvelő és csak áll számbavehető mértékben használtattak mint szántóföld. A kalászos növényeknek és mesterseges takarmányféléknek nagyok arányokban való termesztésével csak a száraz májusi felében találkoznak, amikor egyidejűleg orvok, a szarvasmarha- és sertésenyésztés is megkezdett. Mígna pedig később majdnem kivétel nélkül az összes művelési növények termesztését is megkezdte, az utolsó évtizedben pedig a nyerstermékek értékesítésére a gazdasági mellékiparágak is felkarolták, a birtok üzeme a legelterjedtebbé vált és elérte a feljebbírtok azt a fokát, amelynél fogva a mezőhegyesi mészintézet ma már nemcsak az ország, de a külföld előjeleg joggal pártalán álló intézménynek van elismerve.

A birtok területe 3106¹⁹¹¹/... hold, mely kilenc gazdasági kerületre bontva, az 1894/5. évben a következőleg használtott fel:

szántóföld	21322 ¹⁹¹⁷ /1600	= 70.83%
füvelő	5251 ¹⁹¹⁷ /...	= 17.49%
erdő	1574 ¹⁹⁰⁴ /...	= 5.22%
művelés alatt nem álló terület (t. nádas, major- tér, vasut stb.)	1858 ¹⁹⁷⁰ /...	6.43%

A szántóföldterületből:

kalászos és magnóvövény	9668 ¹⁸⁸³ /...	= 45.3%
külös-peregi kerület 45 m. l. t.	6321 ¹⁸⁹⁰ /...	= 29.6%
takarmánynövény	5392 ¹⁸⁹⁴ /...	= 25.1%

A szántóföldi termékek közül a szemes-gabonafélékből (buza, rozs, árpa, zab, tengeri) a szilvas takarmányfélékből (mesterseges) és természetes rétekről nyert szénából, zabos búkköny-szénából, moharszénából) takarmány-répből, a szemes magvak közül cirokból, dacsilyiból, trigonellából, lóbabból, kölesből, moharszénból, répmagból, tavasszi borsóból, búkkönyből, baltaezimből, kendernagyból voltak kisebb-nagyobb mennyiségű minták bemutatva, — a négy főleg gabonában elterjedt holdankint átlagos terméseredményei pedig 1851-től kezdve, — évenként és 5 évi átlagokban — öt grafikus táblázat tünette fel. Amennyiben ezek az ábrák leginkább felintették a mészintézet fokozatos fejlődését, nem lesz talán felesleges azokat egész terjedelmükben ideiktetni.

Öt évi átlagokban ternetek kat. holdankint:

buza	árpa	zab	tengeri	
h	l	o	g r a m m	
1851—55 ig	311	412	396	692
1861—65 ig	535	502	356	847
1861—65 ig	448	637	421	510
1866—70 ig	537	671	271	707
1871—75 ig	437	756	463	668
1876—80 ig	676	1085	739	869
1881—85 ig	938	1243	1029	1354
1886—90 ig	1112	1253	1082	1428
1891—95 ig	1428	1363	1148	1884

Az öt éves átlagtermések szerint a míg 1851-től 1880-ig, az első terméseredmények csak közepesek, 1881-től kezdődőleg, már mind a négy növényemmet állandó emelkedés látható, vagyis a mikor a mély művelés megkezdése feljebb a czukorkorpa művelésének felkarolásával a földet a legelődsőbb megmunkálásában részesített, az utolsó öt évben pedig a talajról visszapótlására az állatöltőtrágya kivül műtrágyák is rendszeresen alkalmaztatnak.

Nem kevésbé tanulságosak a csarnokban látható talajminták elemzési adatai. Kilenc talajminta van a birtok különböző helyéről, valamennyinek mechanikai és egyes kémiai elemzésével bemutatva, a melyek a következők:

1. Mechanikai elemzés. (L. az előbbi táblát).
2. A belső-mezőhegyesi kerület 35. sz. erdeje mellett levő tábla kémiai elemzése:

Művelési réteg 30 cm.

Izapolási tábla:

nedvesség 110°-nál	4.52%
durva részek	52.51%
iszap	42.97%

a talaj megjelölésére szolgáló adatok:

foszforos (P₂O₅) = 0.1%
 Káliumoxíd (K₂O) = 1. alább, a száraz talaj elemzéséről.
 Nitrogén 0.38.
 Nedvszívó képesség 6.37.
 Ammoniak abszorbio coef. (Kuopp) 92.8.
 Száraz talaj elemzése:

	terméseredmény	felalaj	altalaj
Aluminium oxyd (Al ₂ O ₃)	6.30	6.71	13.01
Vasoxyd (Fe ₂ O ₃)	2.04	2.78	4.82
Kalciumoxyd (Ca O)	4.66	2.78	7.44
Magnezium oxyd (Mg O)	0.62	0.75	1.37
Natrium (Na ₂ O)	0.78	0.28	1.06
Kálium (K ₂ O)	0.76	0.94	1.10
Kovassz (Si ₂ O ₃)	34.49	24.18	55.67
Szén-dioxyd (C O ₂)	3.33	1.49	4.82
Szerves anyag (humusz)	2.72	3.18	5.90
Chemiallag kötétt viz	1.70	1.97	3.67

A talaj váza:

agyag	12.26	14.15	26.41
földpát	7.74	6.78	14.52
homok	18.33	18.98	32.01
vasoxyd	2.04	2.78	4.82
szerves anyag	2.72	3.18	5.90
Kalciumkarbonat	7.56	3.93	10.95
nedvesség	—	—	4.52

Mint fentebb érintettük, a birtok egész területére egy, az alábbiakban ismertetett 13 növényes vetésforgó van alkalmazásban, u. m.:

1. zabos búkköny (300 q állatöltőtrágyával),
2. tengeri,
3. ősi buza,
4. czukorkorpa (2 q csontlisztiszap-foszfát),
5. árpa (esetleg füvel),
6. takarmány (kender és csalánmél),
7. ősi buza,
8. czukorkorpa (2 q csontlisztiszap-foszfát),
9. zab,
10. tengeri (200 q állatöltőtrágyával),
11. ősi buza (esetleg füvel),
12. mohar takarmány,
13. 3/4 zab, 1/4 ősi rozs.

A füvel elvetett táblák a vetésforgó kivonatainak és minőségük szerint forgón kívül 3—5 évig mint rétek, azonnal pedig mint legelők használtak mindaddig, a míg be nem állt annak szükségse, hogy feltörve a vetésforgóhoz tartozó táblák közé ismét visszatessenek. Addig, míg egy-egy tábla legelőnek használtatik, a vetésforgóban egy újabb fünyomás készítették elő, a feltört legelőt a vetésforgó 6 vagy 12 nyómása szerint takarmánnyal vetették be.

A mezőhegyesi mészintézetnek igés kúccakkal lőtenyésztés, a magyar-erdői fajtavál és szimmenthálival keresztelt kühländi fajtavál szarvasmarhatenyésztés, továbbá sertésenyésztés a fehér kondorszörű mangaliczákkal, végül juhtenyésztés fésűs gnyapas magyar fajtavál, a tenyésztésre tartott állatokon kívül pedig szarvasmarha, sertés- és juhállás is üzemel.

Az állattalomány 1896. év elején volt: A magyar-erdői fajtavál *Üszegyaluban*: 263 drb különböző koru hika, 231 drb tehén, 365 drb különböző évjáratu üsző, összesen 839 drb.

A szimmenthálival keresztelt kühländi

I z a p o l á s i t á b l a .

Kovácsházaker., Komáromy m. l. t. Külső-peregi kerület 45 m. l. t. Belső- . . . . . 53. m. X.IV. t. Külső-kamarási . . . . . 68. erdő . . . . . Belső- . . . . . 9. . . . . Külső-feeskési . . . . . 84. major . . . . . 30 100 70 . . . . . 2. m. 3 tábla Külső-m.-hegyesi k. Pitvarosi határ Belső- . . . . . 35 erdő melletti tábla	A talaj rétegzettség																
	0-10 cm			10-20 cm			20-30 cm			30-40 cm							
	sz	h	g	sz	h	g	sz	h	g	sz	h	g					
30	80	70	21.9	21.61	17.34	28.40	10.75	26.91	19.41	14.18	29.02	10.48	20.84	18.46	11.12	41.53	8.75
30	80	90	29.06	19.36	12.44	28.69	12.85	23.88	18.31	18.75	25.18	13.88	22.42	17.02	12.62	42.64	6.40
30	100	70	26.26	19.16	13.56	31.22	9.84	30.78	19.88	11.17	27.57	10.62	20.67	17.68	12.87	43.10	5.38
30	105	65	23.26	22.75	19.40	15.79	18.80	38.28	17.78	9.73	25.02	11.71	24.22	18.34	16.78	31.22	9.44
30	100	70	23.45	19.37	10.38	32.60	14.24	29.62	16.64	10. —	29.33	14.31	37.79	17.54	13.40	38.70	2.57
30	100	70	32.25	2.65	13.82	40.55	10.60	38.47	19.43	10.33	19.07	12.70	24.38	20.39	14.87	30.84	9.62
30	100	100	24.69	23.01	18.92	18.31	14.77	29.02	18.32	14.50	26.25	11.85	36.88	18.70	15.68	16.82	11.91
30	100	70	35.21	19.71	11.64	18.22	15.22	28.60	19.28	19.11	19.92	12.73	44.37	16.24	9.36	17.78	12.25

tehenészetben: 160 drb bika, 264 drb fejős tehen, 208 drb úszó, összesen 632 drb.

Sértésállomány: 851 drb öreg és süldő kan, 1201 drb öreg és süldő koeca, 1515 ártány és herélt koecasüldő, 2746 drb szopós malacz, összesen 6113 drb.

Juhállomány: 232 drb kos, 2965 drb anya, 1525 drb ürű és 1236 drb szopós bárány, összesen 6412 drb.

Híatalom évenként két cziklusban 2536 drb szarvasgomba, mintegy 1500 drb sertés és 600—900 drb ürű.

Igás állomány 1872 drb igás ökor, (melyek az őszi munkák ideje alatt 2200 drbra egészítettek ki), és 347 drb különböző gazdasági használatú lo.

A birtokon üzemben levő mellékparagák közül a szeszgyártás, gabonaörlés és tegia-gyártás házi kezelésben, a czukorgyártás és kenderkikészítés pedig vállalkozó által üzetik.

lisztnemek, buza és rozs-korpa, tengeri-liszt stb. a pavilonban voltak láthatók.

Az uradalmi építkezésekhez szükséges tegiának olcsó és jó minőségben való előállítás czéljából 1894. évben egy körkemenzével ellátott *félgyárgár* épült, amelyben évenként körülbelül másfél millió drb tegia készült.

A *czukorgyár* 1889. évben építettet fel. A birtok évenként 2560—2800 holdon termel cukorrépat, amelyért a gyár 100 kilogramm-ért az első tíz év alatt 70 krt, a második 10 év alatt 75 krt, ezenkívül pedig a répa cukor tartalma és a cukorárak szerint bizonyos prémiumot fizet. A gyártás után származó répaszelet és összes gyári hulladékok az uradalom tulajdonát képezik, és a gyári épületek melyeket vállalkozó építettet fel, husz év után az uradalom tulajdonába mennek át, a gyári berendezés pedig ez időben beesési áron áll-vehető.

eddig 400—800 holdon termesztet kenderet, mely 1897-ben már 1000 holdra fog kiterjeszteni. A kenderkikészítő-gyár és áztató-medencék modelljén kívül kiállította a birtok a termesztett átlag 4 m. hosszú kóros kenderet, az áztatott kenderet, a kikészítés folyamán a törz- és tüllőrépen átment szálkenderet a nyers, gerebenezett és a morzsolat fonkenderet.

Igen sikerült kivételben volt a pavilonban bemutatva az uradalmi szállítmányok (czukor-répa, répaszelet, trágra, tegia, szemes gabona, kender, kőszén, tűzifa stb.) fuvarozására létesített *iparvasút* modellje. A vasút 33-8 km. hosszúságban létesített, mely a további évek folyamán fokozatosan bővítettén, ma a vasút hossza 52 km. A rendelkezésre álló forgalmi eszközök 5 mozdony és 193 kocsiból állanak. Évi szállítási 32110 kocsiakromány, a mi kocsin-ként 33 q-t véve fel, 105897 tonna szállítmány-nak felel meg.

10. ábra. Magyar tehéngyula a mezőhegyesi ménesuradalomtól.

A *szeszgyártás* 1883-ban kezdetet meg, a mikor egy — majd 1884 és 1885-ben 3—3 szeszgyár építettet. Egy-egy gyári épület a birtok központjában levőnek kivételével (modelle a csarnokban), mely finomított van egybe-kötte, 12,000 frtba, a berendezés pedig 23,000 frtba került. A finomítóval egybekötött gyár építési költsége 33,167 frtba, berendezés 85,307 frtba került. A gyártás czéljaira kezdetben kizárólag a czéma termelt czukorrépa használat-tott, mióta azonban a czukorgyár főnnál, a szeszgyárban kizárólag a czukorrépa tisztítása után visszamaradó répafejek dolgoztatnak fel értesülésük szerint igen jó eredménnyel. Az 1895/96 gyártási időszak alatt feldolgoztatott összesen 123,863 q (répafe), a mely után ösz-szesen 6947 lit. 7/8 szesz származott, vagyis 1 q répafejéből 361 lit. 7/8 szesz állítottott elő.

A *gásmalom* kizárólag a mészbirtok és daraszolgáltaték előállítására tartatik fenn. Munkabírása évenként 20 ezer q örles és ugyannyi darálás. A malomban előállított

A *czukorgyár* építésével egyidejűleg a gyár visszkülségletének fedezésére mesterséges elővízcsatorna létesítettet, mely Aradnál indul ki a Marosból és Mezőhegyesen át vezetve Nagylaknál ömlik vissza. A mintegy 92 kilom. hosszban létesített csatorna a földmunkát és műépítményeket számitva mintegy 390,000 frtba került. 24 óránként 864,000 Hl. vizez szállít, amelyből a gyár 110,000 Hl-t fogyaszt. A felesleges s a czukorgyárból kikerülő szennyviz-riöntözésre fordítatik.

Ez idő szerint Mezőhegyesen 500 hold *rétterület van árasztási rendszerrel* öntözésre berendezve. Az öntözhető rétek berendezését felülnető ábrák: a fővizvezető-csatorna, lecsapo-ító-csatornák, duzzasztó-zsilipek és betonső-vek, valamint kibocsájtó csőszilipek kereszt-szelvényei, a birtoknak a pavilonban kiállított térképe mellett elhelyezett táblázaton voltak feltüntetve.

A *kendernek* kikészítését a mészbirtokon a szegedi kenderfonóggyár végzi. Az uradalom

A birtok berendezésének és felszerelés-ének megvilágítására az eddig elmondottakon kívül a használatban levő épületek bemutatá-sára egy gazdasági major és egy elevátorral összekapcsolt magtár modellje, az alkalmazás-ban álló gazdasági gépek és eszközök bemuta-tására pedig az iparvasutal összekötésébe hozható és a távollevő czukorrépatáblákra le-fektethető szállítható mezei vasút, Sack-féle és Vidats-ekék, igás kocsik és ökorúszkerek, három tagu henger, nyári jászol, gőzszéplőgép (moz-gony, cséplőszekrény és kazaló) és cséplő-szerűn használt eszközök, tizedes mérleg, a villamram-erősítészto gép és ivlámpa, vizes lajtok stb., a cséplésnél alkalmazott tisztviselő laká-sál szolgáló, szállítható ellenőrbőde stb. modellei szolgálnak.

A gazdasági major mintájában látható épületek ház utanzati a mészbirtokon levő gazdasági épületeknek. Ezek a következők:

a) tisztalakás, (20'26 m. hosszú, 13'64 m. széles, 3'50 magas) 4 lakoszóval, 1 kamra-

val, 1 konyhával, fürdőfülkével, 1 nyitott verandával, pisztolyt áruvázakkal. A lakásokhoz tartozik 1 tehénistálló, amelyben a mosókonyha és fűszárnya van, valamint a tehénistálló mellett a sertés- és baromfiok;

b) 8 családnak épített eselédház hosszan 46'33" szélessége, 8'29" m., alapterület 384'08 m²; minden család részére 1—1 szoba 16'0 m², 1—1 kamra 4'80 m² alapterülettel. két-két család részére egy közös konyha, nyitott tűzhelyvel, nagy fűtése, minden szobában falazott lakarkátrézhely felőre. Az épület mindkét végén egy felvirágzó eseléd részleg szolgál lakás van, a melyeknél a szobák alapterülete 20 m², a konyha 9'96 m², a kamrák alapterülete pedig 6 m².

c) az 1887-ben épült 62 tétlen elhelyezésére szolgáló tehénistálló, hossza 32'08 m., szélessége 13'28 m., magassága belül 4'20 m. Az istállóban 4 borjúkretrec van egyenként 21 m² alapterülettel. Az istálló mézshabarcba rakott téglafalal, függő tetőszerkezettel, deszkamenyesszel (sártapasztással) és zindelyfűtéssel van felépítve. A jászlak, melyek hatásra is

szólgálnak, vízvezetékkel vannak ellátva, égett téglából, cementhabarcba vannak építve és portland cementtel vakolva és számitva. Az istálló burkolatát 1'5 cm. rovátkolt portland cement simítással ellátott betonréteggel képezi, — a borjúkretreczek és válaszfalak pedig vasból vannak készítve, úgy hogy esetleges ragályos betegségek felléptekor az egész istálló könnyen és egyszerűen fertőtleníthető.

d) Ióistálló, e) sertésfiatoló. Épült 1875-ben; 57'95 m. hosszu, 11'08 m. széles, belül 2'50 m. magas. Elhelyezhető benne 72 kocva. A falazat mézshabarcba rakott téglá, egyszerű, zindelyfűtéssel fedészekkel. A faszkeretű fiatoló ketreczek 1'40'1'70 m. méretezők. A ketreczek között levő folyosó téglaburkolattal, a ketreczek és a falak között levő burkolat-elemek deszkapadozattal vannak ellátva.

f) Ideiglenes tengerőrd. 57 m. hosszu, 1'26—2'50 m. keresztmetszettel ellátott, egymástól 1'90 m. távolságra állított kemény faszlopokból áll. A göré padozata a földtől 1'2—1'5 m. magasságban levő 5 cm. fenyűpalka oldalsófalakkal 2'5 cm. fenyűdeszka, fedése nád, zsup, vagy tengeriszir. Elhelyezhető benne 800 g csöves tengeri. A göré egyszerű szerkezetű fogva 40—50 frtnyi munkadíjért könnyen szétszedhető és szükség szerint más helyre áthelyezhető.

g) 10 fősök szénajapja. Falazata mézshabarcba rakott téglával, tetőzete függő mű szelvényes, zindelyfűtéssel. Úrtartalma a tetőnél 3783 m³; elhelyezhető benne (1 m-re) 82 kgt számitva) 3088 g szén.

A majorudvar közepén egy vízüzásra szolgáló szelvény, e mellett itató vályú és sertésfűrésztő, ezenkívül a majorudvaron egy ökrökör, legyűjteményedencével ellátott trágyatelep van, amelyhez az istállóból gazdasági vasút vezet.

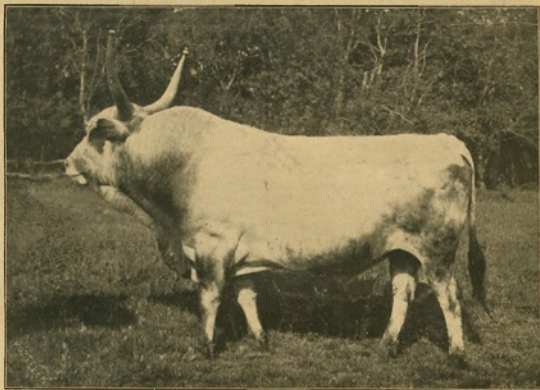
Az elvotomagtár épült 1888-ban, téglá és kőből épített falazattal, a padozat, oszlopok és fedészek fából készült. Építési költsége 42.000 frt, berendezése 13.000 frt, vagyis összesen 55.000 frt.

A toronyban 12 fatartó van, amelyben 7800 q, a padlósonak pedig 19.200 q gabona elhelyezhető el. 1 q mázsa gabona elhelyezésére tehát évenként 1 frt 04 k. költség esik.

Munkabírása: termények felvonása az elevátoron, rostálás, a padlóson és a souterainben lévő szalagtransporteurókon való szállítás a padlóokra vagy tartókra, óránkint 210 q. rostálás nélkül csupán a lapdátolást pótló áthelyezéssel, vagy ümlesztett állapotban történő átadásnál, óránkint 250 q. Hajtóerő egy 8 lóerejű utmozdony.

Az elősorolt tárgyakon kívül a birtok megismertetésére vannak száma még a magyar fajtájú törzsgulyák, egyes részletek a birtokból, majorok, nyugati fajta bikák, és tehének fenyéképvételei, a melyek közül mint érdekesebbeket, a birtok magyarfajta tétlen- és tiszgulyáját és a tenyészbikák egyik legjelesebbjét a 19. és 20. számú ábrák tüntetik fel.

Ezekben adtuk az állami ménesintézetek és a gödöllői koronauradalom kiállításának is

20. ábra. Magyar törzsbika a mezőhegyesi ménesradalomból.

a kiállított tárgyak alapján az intézetnek váltoatos ismertetést, mindaddig azonban meg nem emlékeztünk az ország lótenyésztésügyének, természetesen a köztenyésztésnek fejlesztése körül ugyiszóván a végrehajtott szerepe hivatott intézményekről: az állami ménesintézetekről, ahova az állami méneseknek nevelt és a köztenyésztésre szánt fedező mének elhelyeztetnek.

Az ország négy méntelepkerületére és mindgyörgy méntelep 3—5 teleposztálya van beosztva, u. m. a székesfehérvári (magában foglalja a székesfehérvári, bábolnai, nyitra-bajnai, nagy-átádi és palni osztályokat), a nagy-kőrösi (a nagy-kőrösi, verscei, békés-csabai, bajai és dorogmási telep osztályokkal), a debreczeni (az egyorjosi, debreczeni turja-remetesi, rimaszombati és szatmár-németi teleposztályokkal), a szepesi-tíz-györgyre (a homoródi, szepesi-tíz-györgyi és deési teleposztályokkal).

E telep 18 osztályánál összesen 2838 drb állami mén van elhelyezve. Ezek közül 313 drb angol telivér, 1110 drb angol félvér, 25 drb arabs telivér, 332 drb arab félvér, 263 drb Gidán, 473 drb Nonius, 215 drb lipiczei, 15 drb norfolki, 92 drb nőri néhez igazítva).

A telepeken levő ménnek 946 fedészekkel állományon és 220 börtöl évenként körülbelül 140.000 kanczát fedeznek.

A sarnokban a méntelepek működésének

felügyelésére egy tétlöp szolgál, amely a felsorolt tárgyak között a legdrágább adatokat foglalja magában, mert ezen az összes intézeteknek, tehát az állami méneseknek, mint telepeknél, ménesbirtokoknál és a gödöllői koronauradalomnál Magyarországi állattenyésztésére való kihatásról egyittesen számol be. Első sorban be van mutatva rajta, hogy az ország egyes megyéiben hány kanczára szik egy fedező mén, ezenkívül pedig az állami lótenyésztézetekben: a ménesekben, a ménesbirtokokban és koronauradalomban tenyésztett különféle állatorzásoknak, ezek fajtaiknak megjelölésével, feltüntetve az ország mindazon helységeit, ahol a tenyésztésre állami birtokokról származó tenyészállatok használatban voltak, vagy ez idő szerint is használatban.

LÓTENYÉSZTÉS.

Népies lótenyésztésünk bajai.

II.

Leginkább az anyag értékesítése körül tapasztalt nehézségekben nyilvánulnak népies lótenyésztésünk bajai. Mi sem természetesebb tehát, mint hogy a helyzet javítására irányult törekvések és tanácsok fóképben az értékesítés könnyítését és előmozdítását tűzik ki célul.

Mivel pedig hazánk népies tenyészésének termelőképessége katonalovakban igen jelentékeny és ez a tenyészésiirányrendkívüli felkapottságnak örvend, első sorban is a remonta beszerzés módjainak a kiste-nyészőre való kedvezőbb tételét óhajtják általában. Nem kétfelm, hogy annak keresztülvitele némilgy javitana is a helyzetet, de bizony csak igen székely

mentől, melyben a mind a hadsereg beüzéklése nem oly nagyszámban, hogy a népies produkciójának legfőbb és legháladosabb érdekesítési forrását képezhesse.

A tenyészést szempontjából felelte kívánatos, hogy a produsenés közvetlen a fogynoztónak, vagyis annak adja el lovat, a ki azt saját használati vagy fenyűdeszka céljaira szánja. E szerint a kereskedő vagy közvetve mellészére kell lehetőleg törekedni.

Itt azonban kénszeresszökkel nem lehet célni ért, sőt ha lehetne sem volna tanácsos, mivel jelenlegi helyzetünkben talán legnagyobbbrészt a lókereskedő élelmes és mozgékony működésének köszönhetőek azt a forgalmat s azt a nem éppen jelentéktelen kivittelt, melynek örüvndik.

A népies tenyészésből származó lovak értékesítésével a mai viszonyok mellett úgy állunk, hogy a konzumans a legtrikább esetben keresi fel a kistenyészőt, mivel nem bir tájékozással arról, hogy hol és kinél található meg a neki alkalmas lovat. A konzumans pedig nem pazarolhatja időt arra, hogy bizonytalanságban és eredményi vásárlási körüny induljon. Ugy az egyik, mint a másik tehát az utánjárás költsége által felmerülő kiadást többnyire hallgatag átengedi haszon fejében a közvetítő lókereskedőnek.

A lókereskedő pedig ráér a kistenyésztési szemléseken felkeresni, ráér vásárolni-rászára vándorolni s e mellett megvethet mindenféle lovat, ha az az ő sokoldalú szükségleteire jókának ígérkék, mert a sokból aztán kiválaszt-hatja a veendő izlésének és kívánásának meg-felőle egyedeket vagy fogatokat.

Ez a viszony még nagyobb mértékben konstabilabb a világkereskedelemben a kivitelre nézve. Ha Olaszország vagy más külföldön pl. ezer remonált akor beszerzani Magyar-országon, a mai viszonyok között egyebet nem lehet, mint azt, hogy ismert hon lókereskedő-keit megbiz az anyag összegyűjtésével.

Épp úgy állunk a más használati czéha külföldre keresett lovak eladásával is. Oly nagy és híres vásárokon, a milyen a szabadkai, a győri és temesvári, még akár a kistenyésztőknek alkalmuk arra, hogy lovakat közvetlen a jobb anyagot kereső közönségnek eladják, de a külföldi vévő, aki ezekre az ismert vá-sárokra lerandul, mégis inkább a lókereskedő-től, vagy legalább annak közvetítésével szeret venni. Miért? — mert az ismert lókereskedő-ken jobban megbizik, mint az előtte ismeret-len tenyésztőben és azonfelül a tapasztalt ló-kereskedő rendszerint elfogadható árban szállí-tja a lovakat, míg igazán sok, kevésbé tapaszt-alt igazgató — ha lovat valamegy kiséf fel-tünci, idegenszerű vagy pláne külföldi vévő kért — hallatlan ár követel lovat, úgy hogy a venni szándékozó idegen alaposan és végle-gesen visszarúg attól, hogy a kistenyésztőtől vásároljon.

Hasonló eseteket azonban nemcsak a népies tenyésztés termékeinek értékesítésénél tapasztalunk, hanem a nagyobb tenyésztők anyagául is.

Ilyenkor a konzumzés kénytelen egy ügyes lókereskedőhöz folyamodni, a ki ugyan-azt a lovat, melytől tenyésztője csak kineve-áran akar megválni, még értéknél al is meg bírja szerezni a jó használat a vévő kezére jászra.

Teljesük továbbá, hogy mely vásároka jár a legtöbb külföldi vévő és mely vidékekről van előnébb kivittlen a kis és a népies te-nyésztés anyagából, akkor arra a meggyőző-désre fogunk jutni, hogy az erősebb cselekvés, nagyobb termelti hatás és hámos jelleg tenyész-tési területének vásárlásaihoz keresek fel a leg-több idegen vévők a szerzői a területéről folyik a legelőnébb kivitel. Ilyen kivitteli központokat képeznek pl. Szabadka, Temesvár, H.-M. Vá-sárhely, Győr, Sopron, Érsekújvár, Nyitra stb.

Az íment felsoroltak képezik nagyjában azokat a tüneteket, a melyekről népies tenyész-tésük bajjára következtethetünk s a melyek bennünkbe e bajok orvoslását eredményező el-járársra vezetnek.

Legelő négyben az általános tenyésztési irányban rejlik tehát a baj, a mely mindennem-t a remonált toja előtérbe a Duna-Tisza köze homokos rónán épp úgy mint a televényűs Alföld javok növényzeti területén a szákrá hely-lejtőkön s a felső Duna folyóhálózat által át-szelt dombvidéken, szóval az egész országban egyaránt. Parasztagda, kis és középbirtokos bélyű és megphértó mint a katonai háttér ló-revelésére törekvésnek. Hová vezessen az az óriási produkció azzal az aránylag csekély kereslettel szemben?

S itt a hiba nem az állami támogatásban, nem a mételepítkezésben keresendő, hanem az illető tenyésztőkörökben magukban, azokban a földmies tenyésztőkben, a lótenyésztő kis és középbirtokosokban, a kik dacára a más tenyésztési irányba is kedvező feltételeknek s a más irányba törekvésnek a katonai háttér-vá-gának más czéllal nem ismernek a katonai háttérlo produkcióját.

Pedig ott van a tüzérségi ló s a szeke-részcsapat lova, mely béke idején is meg-lehetősen keresett s a melyből mozgítás es-e-tén a hadsereg óriási szükségletének fedezésére

— különösen, a mi a szekerészetet illeti — nem ártana ha termetre erősebb anyaggal is bőven rendelkezünk.

De nemcsak a haderi igényvel, hanem a földművelés és az érkekesítés érdekei is meg-kívánják, hogy ott, ahol az alapanyag s a helyi viszonyok kiválóan engedők, az előbb említett erősebb, hámos szolgálatra alkalmas termet kultiválása foglaljon helyet.

Az ilyen erősebb hámosított tenyésztése a földmies tulajdonoknál eddig még nagyobbbrézt illetően a legkevésbé intenzív az által. Kodára a tette s a takarmányfélék rovására teljesen foglalkot gabonatermelés a nem kevésbé hasznos takarmánytermelés terjedése-s is több teret engedne. Ez a földmívelés érdekei. Értekesítés szempontjából pedig azt érnék el, ha az erre alkalmas vidékeken az erősebb, gazdasági hámosított típusnak ellen-erdeje és fejlesztése sikerülne, hogy népies ló-tenyésztésünk más typusú áruzzelket is produ-kálunk nagyszámmal, nemcsak háttér remonált és jukkert. Termelne akkor nemesebb véru (nem nehéz) gazdasági igaz lovat, melyet szí-zen megvessenek az e jellegű nélkülözö-vidékek kis- és középbirtokosa, az igazerő igénylő ipari és forgalmi vállalatok, produkála önombizottság és jóvással előtérbe állít-megszüntetné azt az anomáliát, hogy mi ilyen czéha külföldről vagyunk kénytelenek behozni — az igaz nemesebb, de egyszerűsind pety-hűdtebb — lovat.

Ezen állítással szinte előre érzem azt a némely oldalról készülő ellenvetést, hogy az a bizonyos ommbusz- vagy tramway-lótypus, melynek nagy része nem honi nevelésű, nálunk nem produkálható csak a nőri ló elterjedési területén. Nos hát nem is kívánjuk, hogy az a népies tenyésztésnek nem arra való vidékein lábra kapjon; nem is azt értem én, hanem a derék nagy Noniust, a mezőhegyesi nagy fél-vét és pl. az előszállási termetet. Ha aztán az ilyen loval a mondott járművek nem bír-ják elhuzatni, akkor nem a ló a hibás, hanem az a vállalat, amely nem a mi lovainkhöz való járművekhez szerzi be, hanem olyan külföldi járműveket, melyekhez a lovakat nálunk egy-általában nem kapni, hanem szintén külföldről kell hozni drága pénzben. Így pl. kár volt a budapesti 8 lóhelyűs ommbuszokat oly néhezre készíteni, mint a párisiakat, melyekbe perbe-ronokat fognak s épp oly helytelen volna az angol gazdasági gépeknek nálunk oly dimenziók-ban gyártani és alkalmazni, mint a műtven a Clydesdale-okat vagy a suffolki ló-nyo erejét igényli.

A nagy Noniust, a nagytermeti erős fél-vét, az előszállási és hasonló typusok, ha a népies tenyésztésnek arra való körében re-produkcióra találnak, nemcsak a már említett czéhaalkalmas háttérlo ova fognak terem-teni a földmies és kisbirtokos kezében hanem a jobb példányokban fényűzési czéha beszál-ható, jól értekesíthető hintós lovakat is.

A jelenlegi egyoldalú tulprodukcziót köny-vebb katonai háttér és más könnyűbű lovak-ban a produkciójának az a helyes megosztása fogja már némileg megszüntetni, melyet az állattenyésztési irányban végrehajlalt művelé-nek egyik fontos ágától, a tenyésztési kerüle-tek megállapításától várhatunk.

Ennek a reformnak a keresztülvitele már a közel jövőben várható, bár sokan vannak, a kik nem tartják kivithetőnek az országunk ló-tenyésztési kerületekre való beosztását, melyet ugyan nem szabad úgy értelmezni, hogy egyik kerületben csak Noniust, a másikkban csak arab vért szabad tenyészteni stb., hanem úgy, hogy mindazon vidékeken, a melyek valamelyik speciális használati iránynak megfelelő ty-pus tenyésztésére kiválóan alkalmas anyaggal s ennek kedvező viszonyokkal bírnak, az a bizonyos használati typos fejlesztessek, annak tenyészése előmozdításuk.

Kis Mihály.

LEVÉLSZEKRÉNY.

Kérdések.

38. sz. kérdés. Egyik közteli tanúmon a patkányok annyira elszaporodtak, hogy egész levélzet indítottak hozzáim is. Eleinte a cseléd-öklökben töltötök tanát, később beszállították ma-gukat a gazdasági épületekbe s ma már annyira elszaporodtak, hogy nappal is mutatkoznak. Mergővel a házi állatok miatt nem merek, meg-fogokra pedig nem merek rá. Mi módon zab-budalhatok meg ezen kellemetlen vendégektől leg hamarabb s a legradikálisab módon.

Tükörmajor.

G. D.

39. sz. kérdés. A tavasz folyamán nagyobb területet kölessel szándékozom bevetni. Mily színt köles értekesebb, a veres, sárga vagy a szürke színű? Melyik ad nagyobb termést és étetése melyiknek a szalmaja jobb?

Kerey.

40. sz. kérdés. Kaszálógépeket cselédszéri-s s egyáltalán lehet-e használni ilyenek erdély-nyesen használni? Az ujabban ajánlott sokféle fűkaszállók közül melyik végez legkönnyebb s tisztá munkát? Az Ósborne-féle fűkaszálló ajánlják-e l. gazdátársaim?

Pta. Mihály.

E. B.

41. sz. kérdés. Van 80 db phent, jó erőben lévő középkorú 1000 kg súlyú ökröm, ezeket 4 fokozatban óhajtom beállítani, még pedig olyformán, hogy 20 db lenyűs az ugy-nevezett elkészítő, 20 db az előrehaladottabb fokozatba, 20 db megint előhaladottabb és 20 db az utolsó, vagyis az elkészített fokozatba. Az első 20 db részére répával nem rendelke-zem, miután ez egy másik majorban van, hova répát nem szállíthatok, a többi 60 db kapcs darabonként 15 kiló savanyított répa-szelettel, buzakorpa, tonnerdára, vagyis olaj-pogácsa, tavaszi fűre, tavaszi salma búkány, II. rendű rétiszénra és tenergicuszalt tésztes szerinti mennyiségben rendelkezem.

Mennyit adjak az első 20 ökrömre répa nélkül körpából, darabok, pogácsából és takar-mányból, mennyit a II., III., IV. 20 ökrömre? s a 3 utóbbi osztályt kapcs páronként 30 kg sa-vanyított fűkaszálló is.

P. Gyűrű.

Cs. A.

42. sz. kérdés. A „Kistelek” múlt évi 92. számában megjelent petroleumuke című cikkben 8—10 tőrs petroleumurral van említé-tés. Egy Bánki-Csonka-féle petroleumattorral dolgozván, kérem tudatni, ezen motorhoz használható-e ezen petroleum és hol szerze-thető be.

H. K.

Feleletek.

Cselészkészletet egy tészeszében. (Felelet a 8. sz. kérdésre.) 63 lóhasznári-mal készítem a cselédet két ember; ugyanúgy 40 db tészen fejtűven, ezeknek gondozása, t. i. tisztogatása, kétszéri kityrányászori s almórsa, háromszéri fejése, ugyanannyiszori etetése s általa elfogul 5 férfinokcaerőt; mert végül például a következő beosztást: 4—5 ökröz legzetne a tehentez etvára s ezalatt almuk meg-izavta, trágya kihórvára; 5—6 ökröz ál-tat a fűre, 6—7 ökröz általán a cselédnek reggelizésére; 7—9 ökröz általán képes az ember a reábitót 8 db fejőstehenté kellőleg megtakarítani. 9—11 ökröz általán a szükséges 1600 kg. répát végjük és keverik be. 11—12 ökröz jön a 2-ik etetés, 12—13 ökröz a 2-ik fejés, 1—2 ökröz ebédnek a cselédet. 2—3 ökröz meghozhat kétféle egy szekéren a szükséges almószalmát, kétféle pedig egy szekérről ké-zi a polvárt, mely hegyé a löhért és ársz-kapalmé rakják, úgy, hogy ez is teljes terhet képez, de elég is legyen az egész 63 lóhasz-jóságának s 36 borjakat egész napra, az 5-ik gulyás ezalatt a répát szállítja be egy 3-ik

székében az ételökmarhá.) A nem fejlődő 16 db marha (tehát meddő vagy kisborjas tehén és bika vagy ökor) és 7 db hizhozó 2 ember kell, ki folyton az istállóban van és a szaporborjút is ellátja a takarításra; ezeknek már ugyis, mint az istálló őreinek mindig ott kell lenniök, hogy minden esőtőregek készen legyenek, segítségül szolgáljanak és szabad idejükben a netán valami oknál fogva hiányos tisztogatást, almózást, trágyahordást stb. kiegészítsék, elvégezék és az istálló tisztítását is teljesítsék, fennmarad idejükből 1.1. jót. A kisbörjéket, fiatalok, gazdaságot lepókhálózzák, jászkaták tisztogassák, ablakokat mosnak, ajtókat tisztítsanak, beteg állatot ápoljanak. Tehát a kisegítőerős és 1 gulyás marada az istállóban állandóan, 5 gulyás pedig a fejőestéknél.

A két legénybörjő és 2 borjuszájtor, ha ez utóbbiak már 16—18 évesek, meggyőzők a 86 db növekedmarha körül munkát alábbi beosztással: 4—5 köztől reggelt étetés, 5—6 köztől étetés, 6—7 köztől trágyahordás és almózás, 7—8-ig a cselédék reggelzése, 8-12-ig elhozzák a szükséges 2 szekér árszalmát, 12—14-ig ebédelnek, 1—4-ig elhozzák ismét 2 szekéren a szükséges répát, pulyát, szénát és almózalmat, 4—5 köztől délutáni étetés, 5—6-ig uszonna, 6-7-ig itatás és trágyahordás, alomigazgatást elartok, 8-9-ig, tehát ugyanaddig, míg a tehének munkája. Az anyastállón hagyának a 36 db legítalább borjút s ezeket egy bojtár gondozza, a többi 40 db borjót és növekedmarha gondozza pedig 1 bojtár és 2 pávzárókerekre lenné a munka, úgy, hogy ezeknek takarmányát a bojtár gondoskodik az anyastállóban levő bojtár is, mert hisz neki már odaviszik a szükséges almot és takarmányt a gulyások a borjúk részére.

A vajnak legyen dolga a tejt lefeleznő és kőpüli, ha ezenkívül van ideje, növezzék a többi utat, vajjon megfelelő mindegyik a rábizott köteleiségnek és így legyen 0 ugraszóvian gulyásoknál is ugyanaz a munka, hogy az hozzá nagyraval, segítsen is egyneknek vagy másnak, hogy mulasztás ne követessék el. Különbös szombaton és innep előtt legyen gondja, hogy alom, takarmányrépa, széna, árszalmát, jóher, polyva anyit készítsenek el, miszerint innepnapon az étetésen, itatáson, tartáson, trágyahordáson és fejősen — illetve szoptatáson — kívül más munkát ne kelljen a cselédéknek végezni s jusson idejük részint a délutáni, részint a délutáni istentisztalás való részvétele.

Háttra volna még a daradás, mi 80 kg. napi adagot véve fel, hetenként 560 kg.-ot tesz ki, erre 11 $\frac{1}{2}$ óra munkaidő kell jelzett daralóval s a cézra hetenként 1 napra 3 nap-számot kellene fogadni, kik köztül legyen az egyik mindig pihen s így elvégezzen a munkát egy másból alkalmazott cselédéből kellene kérdéstől urnak a cézra hetenként 1 napra 3 egyént átengedni a tehénesztéhez. Az itteni viszonyokat tekintve, e munka hetenként körülbelül 2 frt 40 krba jőne, tehát évente 124 frt 80 kr; azonban szerény nézetem szerint ez öszve még lehetne takarítani, ha tisztelt kérdéstől nem rettesz vissza, egy kis pénz-áldozattal; ugyanis tessék a legnagyobb számú repázó- vagy vágógépet tenni s egy 2 lóerős való járgányt és egy 2 lóerős való daralót, mindez együtt felállításal együtt számitva is alig kerül 300 forintba és ennek kamata s a gépek amortizációja s javítása

mindössze alig számítható többé 45—50 frtnál évente s ezen berendezéssel ki lehetne vinni azt, hogy egy pár marhával vagy lóval naponta 9-10-11-ig az 5 gulyás nemcsak legénység és bővebb munka, a szükséges 16 ó rőp, hanem le is darálhatna mindig kellő mennyiségű abraktakarmányt s a mi fő, az emberek nem lennének annyira igénybevére, jobban beosztatnák a munkát, tisztábban tarthatnák a jószágot. *Feltev. Zoltán.*

Műtrágyák alkalmazása. (Felelet a 36. kérdésre.) Az erdőirtások kaszálón, melynek talaja még kissé nedves s valószínűleg még savanyu természetű is, legjobb eredményt lehet óstosonban megszerezni használnak. A mész az új (beregűs) erdőirtásban kedvezzék fog hatni s a szénatermést úgy minőségileg, mint mennyiségileg emeli fogja. Ha a közelben mészgyétek vannak, akkor a mészpör mészhamu, mint a mészgyétek hulladékai ólesón — vagy pláne díjtalanul — beszerezze, igen jól felhasználhatók. Kat. holdankint 18—20 q szórásnál ki lehetleg korán tavasszal, utána pedig — a mint a talaj állapota megengedi — fogsagolunk. Ugyancsak kedvező eredményt érhetnek el a fahamu felhasználásnál, melyből kat. holdankint 4—5 q-t adunk ószel, vagy korá tavasszal. Ha tehát a közelben nagyobb mennyiségű fahamuzok lehet jutni, ennek megszerzését ókvetlen ajánlom. Ha mindezek be-szerzése nem lehetséges, akkor ózetett meszet használunk, melyet előzetesen porát ómszunk (vízzel) s kiszórjuk, kat. holdankint 8—10 q-t számitva.

Végül igen jó eredményt nyerhetnek új területeken a Thomassal s kaimit műtrágyázással; a Thomassalokból 2, a kaimitből 4 méter-méterig szórunk ki kat. holdankint, lehetőleg még a tél folyamán vagy legkésőbb igen korá tavasszal. A szárazabb (tehát nem savanyu) természetű rétekre, a trágyázás utóbbi módját ajánlom oly formán, hogy egy részén csak Thomassalok és egy részén thomassalok és kaimit lenne alkalmazandó azért, hogy meggyőződhessünk arról, vajjon a Thomassalok egymagában még elegendő hatást, mely esetben egyenként kaimit használatát parázisnak kellene tekintenünk.

A luczerna és lóherére feltétlenül a Thomassalokat ajánlom, melyből kat. holdankint 3 méterméterig tessék kiszórni és *pedig* mindig a kései tavaszi kiszórásból nem hagy hasznót várhatunk. Mután azonban a Thomassalok citratlódokosságára nagy mértékben befolyásolja hatékonyasága, ajánlom ezt a csehországi Thomasművelő budapesti eladást iróddában (Erzsébet körút 34) beszerezni azon óknál fogva, mert a Thomassalok citratlódokosságát szavatolunk.

Mután a gipszet közelben szereztethető be, ennek használatára nézve megjegyzem, hogy hatása csak feltételes. A gipsz ugyanis indirekt hatást fejteth ki oly módon, hogy a talaj nyerebb helyein anyagura feltárológ hat.

Ha tehát a talajban talál elegendő feloldani valót, akkor használatát eredményes lehet, ellenkező esetben nem. Azért nem fog ártani a gipszzel is kísérletet tenni, melyből kat. holdankint 4—5 q-t tessék korán tavasszal kiszórni.

A lóherénél — tekintethet véve ennek rövidebb tenyészidejét — a Thomassalokat helyettesíthetjük a gyorsabban — de rövidebb ideig — ható szuperfoszfáttal, melyből kat. holdankint 150 kg-ot (16—18%-ból) szórunk ki tavasszal.

Megjegyzem különben, ha a mélyebben fekvő földek a luczerna s lóheré azért silány, mert az általajvíz magasán áll, akkor semmiféle műtrágyával sem fogunk eredményt elérni. Ezt azért említem fel, mert a kérdés sorai között, körülbelül ezt óvsom ki.

Ha az ólsó rétegekben nyirkosabb fekte agryába következő fükevereket ajánlhatom:

Koverek aránya %	Vetőmag kat. holdankint
10	Alpecurus pratensis . . . . . 6 kg
10	Dactylis glomerata 4
10	Festuca ovina 4
10	Pleum pratense 2
10	Poa trivialis 3
10	Agrostis alba 15
10	Poa pratensis 3
10	Avena flavescens 5
5	Lolus corniculatus 15
5	Trifolium hybridum 15
5	repens 1
5	Lathyrus pratensis 4

Kerpeklé Kálán.

Küles vetőmag. (Felelet a 39. számú kérdésre.) Az lényegében véve nem ókóz különböző, vajjon a termelésre veres, sárga, vagy közrte margu kölest használunk-e, mert magja szoptatott állapotban kerül úgyis fogsalomba. Egy kis különbség annyiban található ezen három félések között, hogy a veresmagva s a sárgaestet legjobban tűri, mért is mi külön-ti viszonyok között órdemelésel szokás s a gyakorlatban tényleg ezt természetik a legnagyobb mennyiségben. A szalma értékét tekintve, különböző e három félések között nem lenne van; mindegyik nagyon jó takarmányt ad, feltéve, hogy meg nem penészesedik, mire a küles szalma, különösen könnyen hajlandó. Ezen körülményre a magvas küles betakarításnál ügyelni kell s tagadhatatlan, hogy a zombolyozásnak éppen ezen szalmaféleségnél vesszük nagy hasznát. *K. K.*

Fűkaszáló gépek használatá. (Felelet a 40. sz. kérdésre.) A fűkaszáló gépek ma már éppen olyan jók, akár a vetőgépek. Egy kis szakértelem, vagy jobban mondva gondozás mellett rendkívül előnyös, gyors, ólesó és szép munkát végeznek. Az újabb típusú gépek, mint az Adriance, Osborne, Wood és Deering félék majdnem egyformán jók és hegyes vidéken is csakugy megfelelnek, mint a síkpalayon. Nem lehet eléggé ajánlani minden gazdának a fűkaszáló gépet, annyira előnyösnek bizonyultak azok. Kérdéstől s fent említettek között bármelyiket megvásárolhatunk. A munkájában egyforma csak kezelhetőség különbözik. Legszébben van konstruálva az Adriance, amelynyiben ott a metszőkészlet sulya ki van egyensúlyozva és azt a szállítással a gép rudjára lehet fektetni, mi rossz utakon igen előnyös, mert kevesebb a rázás. Egyébiránt mind egy-ly, ha jól kezelik s egyik se más, ha nem tudnak vele bánni. *I. S. P.*

Takarmány más ókröknek. (Felelet a 41. sz. kérdésre.) A kérdést úgy értelmezem, hogy a hizlaltól ólszór csak husz darab ókörrel óhajtja kérdéstől megkezdenni s csak mind az ételökarmányozáson ezek tal vannak s már az I. ólszakra ósz takarmánnyal tartatnak, kezdi meg a másik 20 darab ókörrel az ételökarmányozást s így folytatóg a folyamán, hogy midőn az első 20 ókör már teljesen kész, a második 20 darab a II. ólszak, a harmadik 20 darab az I. ólszak és a negyedik 20 darab meg az ételökarmányozással tartana. Annál is inkább így gondolom (a kérdésből nem tudván a tulajdonképeni takarmányozás eljárást megérteni) mert minden ólszak, hogy valójában eredményes lehetson feladatni a hizlalt mind a három stádiumát mind a kizlalt.

Tekintettel azonban arra a körülményre, hogy ókrei jó kondícióban vannak, ételökarmányozás részesíteni azokat felesleges, mert abban csakis a megelőzőleg rendeltetlani takarmányozást és hizlalt állapotát a fű ókrök résztessük. Annál is inkább ajánlom az ételökarmány elhagyását, mert ebben az időszakban, minthogy elegendő répával nem rendelkeznek, kevés értékű szalma és tengeriszókat etethet csak állatival. Ha azonban ételökarmányozásban is részesíteni akarja az ókrököt, úgy, két-három hétig a következő

tehá a társadalmat felbuzdítsa és tette hívn. Vázolja ezután a német gazdasági tervezetét és sikerét. Beszédét lelkes eljenzék között azzal végül, álljanak össze a jobbak nálunk is és mindenki tegye meg a mit tehet.

Caillag, Makfalva, Bernáth, Bíró, Scitovszky s Rubinék felszólalása után a felolvasó estély véget ért.

VEGYESEK.

Maí számmak tartalma:

Meghívó. — Gazdasági előadások. — Tavasszi luxus- fővárosok. — Állattenyésztési szakosztály ülése. — Hianyolt dóhánytermelésük.	Oldal 97 98
Magyar gazdasági fejlődés esztélye.	106
Gazdasági névnyelv.	
A szőlők állandó veszedelme. <i>Mezey Gyula.</i>	100
Ezeredves kiállítás.	
A m. kir. állami ménesradalom kiállítása.	101
Létezésesítés.	
Népies létezésesítésünk bajai. <i>Kis Mihály.</i>	103
Létezésesítés.	104
Vegyesek.	107
Meghívások. — Osztrák parlament a határidő- járték ellen. — A földművelésügyi miniszter ter- mesztatikájája és a „Bund der Landwirthe“ Gazdák védszövetsége. Képviselőkkel teljesített érdeklésesége. — Híntők és egyéb köztársasági díjazásaita. — Állat- kivitelünk Németországba. Képviselettel teljesített érdeklésesége. — Kisiparosok főleg- lése. — Bikkalák és vásár. — A német börzsekrék. — A magyar-órári gazdasági szá- sámia halgatóinak. — Nyírtai gazda-társaság. — Mezőgazdasági és erdészeti kiállítás Bécs- ben. — Gazdasági tölte tanfolyam. — A magyar korona területén létesítendő vízvezeték szeptem- ber haván aig ideiglenes üzleti bevetelét. Gyapjankvizitók Berlinben. — Erdészeti állam- viszák.	108
Kereskedelmi, borsósze.	109
Budapesti gőztársaság. — Vételmények. — Ma- trágyák. — Szeszital. — Elektromosok a budá- pesti héttársaság. — Állatvadászok: Budapesti gazdasági és tenyésztésvadász. Budapesti vadászműhely. — Székelyországban a kő- bányai sorsváltás. — Budapesti szürőmárvány. — Ingatlanok árverése (20000 ft bec- sértékkel) üzenet.	110
Szerkesztői hírek.	

Meghívások. A földművelésügyi miniszter *Ungvády Lajos* szakkali lakót, *Nógrád* vármegye székelyi járására néve, *Székely* vármegye lakóit, *Borsod* vármegye miskolci járására néve, az alábbi gazdasági tudósait tisztelt birtok meg.

Osztrák parlament a határidő-járték ellen. Az osztrák parlament mezőgazdasági bizottsága a képviselőház megbízása folytán már napok óta tárgyal az osztrák börzék reformjára adandó véleményének elkészítésén. E tárgyalás eddig meglehetősen akadémikus mederben folyt, míg a f. hó 21-iki ülésben az előadó *Tausch* indítványára a ténny határidő-üzlet ügyében a bizottság azon határozati javaslatot hozta, hogy a bizottság kívánja azt, hogy a börzén minden *differentiális járték megszűntetlenség* csak az effektív árval való szolid határidő-üzlet engedjék meg a ténny börzék-szokványai szerint. Azt kívánja továbbá, hogy a Magyarországgal való vám- és kereskedelmi szerződés megújítására szolgáló tárgyalásokon a magyar kormány is az osztrákkal egybehangzó törvényjavaslatot terjessen elő, amely a monarkia mindkét részének bőrszerű kereskedését egy-

formán szabályozza és mind a két fél érdekeit egyaránt megfelel. Amíg tehát a magyar börzeábrák ezen kérdésben följötté kuláns álláspont foglalt el, amídon csak a leglím és illegím határidő-üzletek közötti különbséget óhajja kifejezésre juttatni, addig az osztrákok energikusn a kigyó fejére lépnek. Szerencse, hogy Ausztriával a jelenlegi viszonyban van gyuszt, mert így legalább több a klátásunk arra, hogy Ausztriát szokás szerint követve, egyszer legalább közzgazdaságunkra előnyös téren tehetjük azt.

A földművelésügyi miniszter természetstiztikájája és a „Bund der Landwirthe“ Érthető szenezációk okozott a mult év végén a németország, „Wirtschafts Politische Blätter“ című lapján *Danzay* földművelésügyi miniszter s az ő szemléjében az egész magyar kormány ellen intézett támadás. A nevezett lap ugyanis azt írta, hogy a földművelésügyi miniszter által a nyár folyamán a világ gabonatermesztéséről előzetes becselés alapján közzétett statisztikai adatok tendenciázósan meghamisítottak. Ezen állítást még azaz a gyusztosok is föltozták, meg, hogy a magyar kormány a természetreményt a magyar kereskedővilággal egyetértésben — a nemzetközi gazdakongresszus való tekintettel — a tényleges eredménytől tendenciázósan jóval alacsonyabbnak tüntette fel azon czélból, hogy így módon a gabonának értékesítése lehetne az annak révén gyusztosabbra az agrároformok keretstiztikájáé. Mind e vádakat nevezett lap a „Bund der Landwirthe“ feloldása és mintegy névenben dobta a világra. E hírek megjelölése alkalmával kifejezést adtunk azon meggyőződésünknek, hogy azok nem lehetnek egyebek alaptalan vádaskodásokról, hogy a német agrároformok általános testületét a „Bund der Landwirthe“ fog arra módok keresni és találni, hogy az ő néven valóggá bocsátott méltánylatok a fennemadatokban része nincs. Felteszünkben nem eszlendünk, miről az alábbi lével tartalma ismszkodik: „A „Bund der Landwirthe“ új, prófétikus és nagyívű vádaihoz valóggá bocsátott között legnagyobb sajnálatát fejezi ki a „Wirtschafts Politische Blätter“-ben nov. 18. és decz. 9-én megjelent ama közlemények felett, amelyek a magyar földművelésügyi miniszterünknek a nemzetközi gazdakongresszus alkalmával összehíltott természetstiztikájának helyessé gettek becsülték. E nyilatkozatához még egy kategorikus szavakkal a fűzük *„Wir erörtern dass wir den Innhale des Berichts (Zeitungsartikel) nicht zustimmen.“* A lével alálrói egyuttal felhatalmazták czimzettet, hogy tetszés szerint közzétehesse az átirat ez irányu tartalmát.”

Teljes megelégedéssel veszünk tudomást a nyilatkozatról s örvendünk, hogy a tekintélyes és megfontolt az alkalmi módok meggyőző, hogy teljes elégtelét szolgáltatson a méltánylatuul gyusztot földművelésügyi miniszternek.

Gazdák védszövetsége. A czukorgyárosok kartelje ellen megindított mozgalom örvendeten terjed az ország minden részében. A gazdák vége kezdik belátni, hogy a czukorgyárosok kizipólyozása ellen magukat csak egy erős és létező szövetség megalkotásával lehetnek megvédeni, a melynek alapzsméjét a minapi pozsonyi gyűlés adta meg. Igaz ugyan, hogy az ott létesített védszövetségre a czukorgyárosok azzal feleltek, hogy Bécsben megalkotották, sőt törvényeszkilbe is je gyegztették az *osztrák-magyar czukorgyárosok szövetsége* bangatos czím alúttalozott karrellekk, melynek nyilvánvalón az a czélja, hogy az árakra nézve köztársaság megállapodjanak, de hát ez a régi állapotokat semmivel sem súlyosítja, mert a kartell ugyanezen czélzattal tiokban ezolött is meg volt. Ámde a gyárosoknak ezen tette egy sokkal több arra, hogy a termelők szorosan

együttartassanak s hogy a védszövetséget minden vidéken megalkassák, mert csak ez az egy mód nyújt reményt arra, hogy a védekezés eredményre fog vezetni. A gazdák Pozsonyban megtartott értekezlete élénk visszhangra talált az ország minden részében s napról-napra több vidéken tartanak értekezleteket a védszövetség megalkotására czélzóbb. Így legutóbb Sopron megyében Csornán tartott új értekezletet a vidék érdekeltes *Tóth Antal* elnöklete alatt. Az elnök megnyitott beszédében ismertette azon hátrányokat, melyek a czukorgyárosok kartelje és ravnizozása folytán a termelőkre hárulóak és azokat érthető czélzattal meggyőzte, hogy a gyárosok a répmag egyoldalú kiválasztásával a népszelmet kibékítésképp adja és mai mázslással elkövetett viselkedését valamint az árának leszorítása által menyki hárt okoznak a termelőknek. Kijelenté továbbá, minokant jól tudja ugyan, hogy a rendkívül olcsó nyersczukor folytán a czukorgyárosok sincsenek rözös helyzetben, s mi azonban nem zárja ki azt, hogy a gazdák jogosult igényeinek meg ne feleljenek. Ő tehát azon nézetben van, hogy meg kellene kísérteni a gyárosokkal a barátságos kiegyezést, s ha ezen kísérlet eredményre nem vezetne, akkor okvetlen meg kell alakítani a czukorgyárosok ellen a védszövetséget. Az értekezlet lezárta és helyelő tárgyalás után következött határozatot hozta egyhanglusan: Az értekezlet szükségét látja annak, hogy újabb értekezlet tartassék Sopronban lehetőleg a Sopronmegyei gazdasági egyesület közreműködésével és hogy arra az egész sopronmegyei repártelmele gazdaközönység, valamint a czukorgyáros képviselői is meghívást nyerjenek egy bizottságok küldésére az értekezlet azon meghibázására, hogy a megyei értekezlet összehívására végett a szükséges lépéseket mielőbb megtegye, továbbá, hogy egy *repártelmele szövetsége létesítése* czélzóbb a szükséges elömmunkálattal az értekezleten hangoztatott irányelvek figyelembe vételével lehetőleg a sopronmegyei gazdasági egyesület közreműködésével mielőbb fogatosítsa. Végül *gyűlésbe ajánlja az értekezlet különben a kisgazdáknak*, hogy addig, míg a végrehajtott bizottságok értesítést nem kapnak, a *levályi áron alul repártelmele kötelezettség ne vállaljanak*. Ugyancsak új irányu mozgalmat indított a *J. N.-K. Szekelymegyei gazd. egyesület*, a tagjai egy legközelebb megtartandó gyűlésen való fömeges megjelenésre hívta fel.

A kopár területeken teljesített érdeklésesége. A földművelésügyi miniszter a közzgazdasági érdekelők beértesítendők kopárk érdeklésesét hathatósan előmozdítani óhajtván, elküldte, hogy a kopár területek olyan birtokosait, kiknek földjeikben meglévő erdőtelepítésére, az erdőtelepítésre az 1879. évi XXXI. l. cz. 165. §-a alapján való erdőrendelése önként vállalkoznak, az erdőtelepítés közzgazdasági értékéhez és fontosságához, valamint a ténny felmerült költségek nagyságához képest a rendelkezésre álló hitel határain belül megfelelő segélyezésben fogja részesíteni. Az e tekintetben közzé tett felhívás folytán több szegényebb sorsú község, volt urberek közbirtokosság, egyházi és magán birtokok közérdekű kopárk beerdősítésére önként vállalkoztak, — a folyó évben 24 vármegye területén 887 kat. hold kopár területen sikerrel teljesített erdőtelepítés alapján a folyó évről a következő évről a területek részére 8407 ft segélyösszeget osztott ki.

Híntők és egyéb köztársasági díjazásaita. Ez ideig a szóban lével árú vasuton való szállítással a díjazásait tekintve két sorozatba osztottak; az elsőbe tartoznak négyüléses fedett kocsi, dísz- és állami híntők, teher- és munkásokocsik, keszegek. Az e két sorozatba tartozó híntők és díszkocsik, továbbá a másodikba tartozott ajtó- és utaszerelvény nélküli minden kocsi, kis társzerek, el nem készült kocsi, ajtó és fedett kitélőes kocsi, utaszerelvény nélküli, továbbá vadász-szónok. Szétszétted híntők (levett kerekék és rudakkal),

ha ezek detsza bebecsogolva, sem behurkolva nem volt, a szállítási díj az egyes állásoknak megfelelő áruosztályozás szerint volt díjazandó a tényleges súlyalapúlete mellett. Becsogolt vagy hurkoló dorekál szétzedés-tent feladott hivatónál, ha egy községben felelt vasúti teherségi oldalajlatát az heroldésig, a fenti díjazmítás volt mervadó. Párnaúzt egy fenyvezet kocsiderekak, valamint olyanok, melyek egy fedett vasúti teherségi oldalajlatát is nem voltak berakhatók, úgy osztályoztattak, illetve számítottak, mint a szét nem szedett hivatok. Ezen határozományok sérelmes voltát és az ebből folyó anyag megerhetetlenségét legjobban a gazdák érezték, mert a díjazmítás egy szétzedett állapotban szállított kocsist csak néhány forintot fizetünk, 1895. augusztus 1-től mint amely időponttól a sérelmes határozomány életbe lépett, ennek negy-ötzösről kellett fizetünk. Panaszokdunt, panaszokdota a kocsipártársulatok, de nem a miénk, kik a szállítási költségek nagyságával misem törődnek, mertán úgy sem kik érdekel a hivatok. Ennek aztán meg volt azon bővítés eredménye, hogy a gyakorlati alkalmazás tekintetében sokkal egyszerűbb határozományok léptek életbe. Ezek szerint a járműveknek sorozatoka való beszoztása mellőztetik és az eddigi szabvány-nyújtás helyett a járműveknek tényleges súlyja, illetve legalább 1200 kgr. van a díjazmítás alapjául megállapítva. Figyelmen kívül hagyatik azon körülmény is, vajjon a járművek szétzedellenül vagy szétzedve kerülnek-e feladásra; figyelembe jó azonban azon körülmény, vajjon a járművek iles vagy megrakott állapotban adanak-e fel, mely többi esetben a bruttó súlyt az illető járműbe berakott árua mervadó díjazmítását a mozgóanyag Magyarországon járművek, melyek fedett vasúti kocsiknak az oldalajlatok át berakhatók, a tényleges súly után a terjedelmes áru díjtetelezi számítanak. Az új határozományok — mint ezekből kivehető — könnyűségeket tartalmaznak ugyan, de azért a szállítási még mindig elősebb lehetne.

Állatkivitelnek Nemországza. Behatóan tárgyaltuk már azt a mozgóanyag Magyarországon a magyar állatbivitel élet megindult, a mennyiben ennek az célja, hogy Ausztria-Magyarország állatbivitelére általános zárlat bevezetéssek el. Ez úgy igen komoly jellegű, annak daczára, hogy egyes nemországzi törvényhatóságok állást foglalnak e mozgalommal szemben; így legutóbb *Magyarországon* tartott a városi képviselő-testület ülést, a melyen határozottan állást foglalt a porosz képviselőházban január hó 14-én bebeterejlesztett azon indítvány ellen, hogy a szarvasmarhabehozatal megszoztassék, különösen hogy az osztrák és magyarországzi szarvasmarhák elől a határ azonnal elzárassék. Nemországza magyar tartanak attól, hogy a zárlat esetében a húsárak növekedésének felszökkennek, mert Nemországzi állatnyuzstése nem elegendő az ottani husfosygaszti kielégetésre, mely körülmény minden kétségen kívül áll. Daczára azonban ezen ellenáramlatnak, a zárlat kimondása mellett megindított mozgalom iles erős, hogy kormányunk legutóbbi fellegvételére is szükség, hogy az állatnyuzstésüzletet veszélyeztető zárlat kimondását megváltoztassuk.

Kiewi mezőgazdasági és ipari kiállítás. A kiewi mezőgazdasági és iparegylet 1897. évi július havától október haváig Kiewben mezőgazdasági és ipari kiállítást rendez, a melynek földművelési, növénytermelési, kertészeti, szőlőszeti és borászati, trágyázási és gazdasági gének osztályában külföldi kiállítás is részt vehetnek. A külföldi kiállítás tárgyai a szabványt értelmében csak versenytülvil kiállitva vehetnek részt a kiállításban. A kiállítás iránt érdeklődők a m. kir. földművelésügyi miniszterium IV. főosztályában nyerhetnek bővebb felvilágosítást.

Kisparosok főségeise. A magyarországzi Kisparosok határozottan javítva a ügyben nemrég szaktanácskozás volt a kereskedelemügyi

miniszteriumban. Az ügyben beadott javaslatok tárgyalására a miniszter a jövő hétre ímett anélküli váta össze az érdekelteket. Ezen az anélküli váiták meg Károlyi Sándor gróf hitel-szövetkezeti javaslatát is.

Bikakiállítás és vásár. A szolnok-doboka megyei gazdasági egylet f. évi március hó 1-én (a bécsi érsz. szarvasmarhabvásár előtt) napon díjazással egybekötött bikakiállítást és vásárt rendez. A kiállításon csak szolnok-dobokamegyei tenyésztők vehetnek részt, 1—2 és 3 éves erdélyi magyar fajtaú bikákkal, tekintet nélkül arra, hogy az állat kinnek a nevelése, vagy kinnek a tulajdona. A legszebb bikák és bikaborjúk díjazással, 100 forinttal illetik, melyből azonban idegen vármegyék területén nevelt és onnan behozott bikák kívának zárva, ugyintén a szines vagy tarka bikák is. A kiállítás is rész szabályozta többek közt azt is közli, hogy miként nyerhetnek a községek a gazdasági egylettől tenyészbikát, vagy kölcsönt a bika vételéhez.

A német bürszesztrájk. A berlini tőzsdék még mindig sztrájkolnak s az ottani terményüzés minapi közgyűlésén egyhangul annak feloldozását határozta el. Egruttal azonban a tőzsdések egy egyletet alkottak "a berlini gabona- és terménykereskedők egylete" címén, melynek célja a közök gazdasági érdekeinek előmozdítása. A német kereskedelemügyi miniszter egyes érdekeltektől képviselőket erősén támadják a megalkotott szigorú törvény miatt — amelyek a tőzsdéi visszaéléseket tették lehetetlenül — sőt tették felélelő a nemzetközi kereskedelem megbentésia miatt. A támadásokra a miniszter ismétlenül hangsúlyozta a börtönt megszoztó intézkedésekre a gazdák kötelezvényeinek szükség volt azok a hiteléről szól, sem lehet, a legelősebbek elüli a miniszter a tőzsdések sztrájkját, kiknek gyerekes dacozalása nem fog az állatok kívánt eredményre vezetni; az újonnan létesített egylettel vonakozólag kijelentette, hogy a kormányonk módjában áll azt szükség esetén kahalatallal is feloldozni. Úgy látszik sztrájk ellenében a tőzsdék a bürszesztrájkot a bürszesztrájkok szert "örökt" foglalt nem dialmozkodik a jéték szenvedése, a mi, a mennyire mi e szenvedési nagyságot megítélni tudjuk, már csak rövid idő kérdése.

A magyar-óvri gazdasági akadémia halgatónak gazdasági egylete f. hó 18-án szakszélyt tartott. Ez alkalommal *De Potere Hely* akad. halgató. "A nemzetközi gazdaságkongresszus" címen tartott felolvasást; ezután *Papp Elemér* akad. halgató egy vitakérdést vezetett be a következő címmel: "Miké az okai a gabonának hanyatlásának és miként lehetne ezeket orvosolni?" A vitában a jelenlevők közül résztvettek a többek közt *Hensák* Árpád akadémiai tanár, *Schulpe*, *Seyffert*, *Sintha*, *Lelekényi*, *Zsodányi*, és egyesek halgatók. A sikertű szakszélyt mulatósgos felolvasás a halgatók által előadott zenadarok kezestették be.

Nyitrai gazda-táncszély f. hó 30-án az Arany Szarvas" szálloda dístermében fog megtartani. A meghívók már szétküldteték, kik előszedésként kaptak volna, fennállnak a nyitraimegyei gazdasági egylettel titkárának a sikertű szakszélyt mulatósgos felolvasás a halgatók által előadott zenadarok kezestették be.

Mezőgazdasági és erdszeti kiállítás Bécsben. A bécsi gazdasági egyletet egy bizottságot küldött ki azon célból, hogy az 1898-iki évben Bécsben tartandó kiállítással kapcsolatban, egy nagyobbabszámú mezőgazdasági és erdszeti kiállítást rendezzen, amely az előszedéskénti felleg, igazságeskedésnek szokzik. A kiállítás a mezőgazdasági, erdszeti minden ágazatú felkoraú és két főcsoportra oszlik: a permanens csoportra és az ideiglenes kiállítás csoportjára, ezeken kívül még több speciális természeti kiállítást is rendeznek.

Gazdasági téli tanfolyam. A 9 téli tanfolyamokál egyes vidéki gazdasági egyletek már eddig is jó sikert értek el a szükség is, hogy ez idős intézményt hathatósan felkoraújk

A nyitraimegyei g. egyletet e tekintetben is jó példával jár elől s mint értesülünk az ez ideig nyitral téli gazdasági tanfolyamnak 25 tanulója van, kik már eddig is igen szép előmenetelt tettek, mi annál inkább méltánylandó, mert a tanfolyam kezdetén (november végen) voltak a tanulóknál közt olyanok is, kik a számkat is alig ismertek, most pedig már a számkat alapelveiteket teljes biztonságúal végzik. A tanulóknál kiképzése teljesen gyakorlati irányú s csakis azon hasznos dolgok tanítanak, mikre a földművelésüzletünk, előmozkásnak vagy munkafelügyelőnek napokénti szükség is van. A tanfolyam egy bográrt a korrifón is alkalmazva van, kitől a tanulóknál ezen mesterséget is elsajátítják. A tanfolyam kapcsán annyit már eddig is tapasztalt a nyitraimegyei gazdasági egyletet, hogy a téli tanfolyamok a legalakalmasabb eszközök a földművelésüzlet gazdasági ismeretei fejlesztésének. A földművelésügyi miniszteriumot a legnagyobb elismerés illeli, hogy a gazdasági egyleteket ezen irányban támogatja.

A magyar korona területén létező vasutak 1896. évi szeptember haváig ideiglenes üzleti bevételé. A magyar királyi államvasutak bevételé volt az 1896. évi szeptember havában 8.747.400 forint tett ki, azaz kimint 1158 ft, a mult évben a bevétel volt 8.493.187 ft, kimint 1125 ft.; a bevétel többlet 254.213 ft, vagyis kimint 33 forint több. Az év előléti szeptember végéig volt a bevétel 65.734.015, kimint 8,703 ft, a mult év hasonló szakában 60.061,714 ft, kim. 7,955 ft, mely összeg 5.672,301 ft többletet felel meg. A magyar korona területén létező vasutak 1896. szeptember haváig bevételé volt 11.323,280 ft, a mult évi 10.817,116 ft-hoz viszonyva 508,164 forint több. Az év előléti szeptember végéig a bevétel 100.000,000 ft, a mult évi 77.772,697 ft-hoz viszonyva 7.202,075 forint több.

Gyapjukarácok Berlinben. A német berlintényüzés-egyletet a mult évben Berlinben két gyapjukarácú rendezett, melyek után egy német gazdasági lap írja, telegezték ideiglenes csapómentesítést a szoros gyapjú akuczióján, mely május hó 7-én lett megtartva, 9000 mázas került eladásra, melyből 800 mázas telmagas árszámát mint visszamarad; a háton mosott gyapjúk akuczióján június 15-én pedig ugyazok ol folytán 4000 mázasból csak 150 mázas maradt vissza. A szoros gyapjúk ára 12—20%-al, a háton mosott gyapjúk 5—9%-al emelkedett az 1895-iki árárhoz képest. Az akucziók iránt úgy a gyárosok, mint a kereskedők körében igen nagy volt az érdeklődés, ami leginkább az eladásoknál volt tapasztalható. Az egyletet határozata folytán, tekintettel az életr sikereire az idén is rendeznek áruveréseket és pedig május hó 14-én a szoros akuczióját és a háton mosott gyapjúvárást megelőző napon pedig a hátonmosott gyapjúk részét.

Erdészeti államisvizsgák. A folyó év tavaszán erdszeti államisvizsgák tenni szándékoztok figyelmét felhívjuk, hogy a vizsgáztelt engedélyezéssert a fennálló vizsgáztelt szabályzat értelmében beadandó folyamodványokat a szükséges szerlelt szakszélyekkel és szakbeli leírással felszerelve legkésőbb f. évi március hó 10-ig az erdszeti államisvizsgázt-bizottság elnökéhez (Budapest, földművelésügyi m. kir. miniszterium, erdszeti főosztály) bérmentve közzéte be.

Az eszedi lap ügye, mint az *Agria* Értészt" megbízható forrásból jelenti, közeledik a vége felé. Az érteszt szerint a származó igazos földművelésügyi miniszter febr. hó első felében egy miszaki nagy tanács elé terjesztja a kérdést, melyen maga a földművelésügyi miniszter fog előnökölni, aki már intézkedett is, hogy az értekezletre a társaság és az érdekeltek Szatmár város egyaránt meghívassék, s hogy a tényállás objektív leírása és az e zétől külön készített helyrajzi térkép az összes tagoknál jó elove megfűléssék.

A „HUNGARIA“

MŰTRÁGYA, KÉNSAV ÉS VEGYI IPAR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

ajánlja:

SUPERFOSZFÁTOT, CHILISALÉTROMOT

és minden más műtrágyafé-
léket, legújantóbb áron
és elismert kítőnö minő-
ségben.

Központi Igazgatóság:

BUDAPEST,

V. Váci-körút 21. szám.

Herényi Gotthard Sándor
és

Rovara Frigyes

művet érdeklődőknek ingyen és bér-
mentve küldjük meg.

VÉD.

JEGY.

A zalathnai kénkovand ipar r. t.

BRASSÓI

kénsav- és műtrágya-gyára

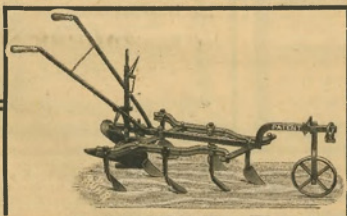
ajánlja legjobb minőségű mindennemű

MŰTRÁGYÁIT

a t. cz. gazdaközönség b. ügyelmébe.

Árajánlatokkal készséggel szolgál a

Központi iroda, Budapest, IV., Bécsi-utca 5.

ČERNOVSKÝ & Co.

gazdasági gépgyára

BŰHMISCH BROD, bei PRAG.

Ajánlja a m. t. gazda közönségnek legújabbán szabadalm.

gyomláló gépét

kukoricza, burgonya, szőlő- és komlótertek részére.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet.

BUDAPESTEN, VIII., József-körút 8.

Eltek: TELEKI Géza gróf. Altek: CNYÁOSSY Béla.

Igazgatósági tagok:

ANDRÁSSY Géza gróf, BUJASOVICS Sándor, DESSÉNYI ARISTID, KOMÁTYI Béla,
PECHY TIBOR, PÉTERYI IMRE, REISKER Gyula, SZENTIVÁRYI KÁLMÁN, SZILÁSSY
ZOLTÁN, SZŐNYI ZSIGMOND, SZÉKELY ISTVÁN gróf, TELKI SÁNDOR gróf.

Vezérigazgató: SZŐNYI Zsigmond.

Az Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet a gazdaközönség általános elismerése szerint híven megföldi hivatásának; folyton fejleszt a reformokat, melyeket a gazdaközönség évek óta sürgetett és a káróknak gyors és méltányos kiegyenlítésével a felek teljes megelégedését vívta ki magának, az

épület és átalány (pauschal) biztosításnál

rendkívül mérsékelt díjaim telmes megtakarítást tesz lehetővé; a szövetkezet pusztán csak a díjakat számítja fel a megfelelő kincstári bérleggel; minden más illeték kizárásával.

A takarmány és termények (szalmás eléség)

biztosítása szintén a legkedvezőbb feltételek mellett eszközölhető. A díjak itt is a lehető legmértékesebbek.

Gazdasági egyesületi tagok — tekintet nélkül a biztosított érték nagyságára — a tiszta díjak 5% díjengedményben részesülnek.

Kiszáradék, ha huszan egyszerre, egy csoportban, de külön-külön ajánlati terményeiket biztosítják, 10% engedményben részesülnek.

Bővebb felvilágosítással szolgál az igazgatóság Budapestén, (József-körút 8. sz.) és a vidéken létesített ügyosztók.

3019

Eredeti Angol kosok.

Hampshire-, Oxfordshire-, Shropshire-, South-down, Cotswold és Lincoln kosokat szállít megrendelés, után 14 nap alatt bármely állomásra

PICK OSWALD,

tenyésztő-állat-importeur

Budapest, Külső-Kerepesi-ut 1. szám.

HIRDETÉSEK

felvételnek a kiadóhatalban
BUDAPEST,
Üllői-ut 25-álk szám.

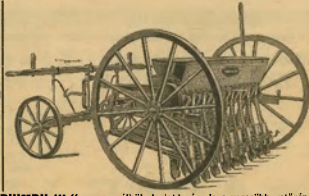
FRIEDLAENDER JÓZSEF

gépgyáros-, mérnök volt az első ki 1891-ben az ő

„TRIUMPH III.“

szövetéggével, a gazdaközönségnek, egy új, a mai kor kívánalmainak megfelelő vetőgépet nyújtott, a kellemetlen váltókereseknek és magtortó-szekerény állításának elejét.

„Triumph III.“

„Triumph III.“

„TRIUMPH III.“ vereseméknél, legjobb és leggyorsabb vetőgép, hegyes és lapos vetőkészlet részére:

Czím: BUDAPEST, VIII. ker., Kerepesi-ut 17. szám.

Február 1-től Külső kerepesi-ut 1.

Kimerítő árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Értelmezés az 23. sz. 300 kr. ...

KIS HIRDETÉSEK.

Levegőszűrők és a ...

Csak oly levelekre válaszolunk, melyeknél válasza szükséges leveléből eget vagy levelezőlapot küldenek.

Tavaszbuzát kiűző minőségben ajánl HALDEK ...

Wolf Soma mag- és termény-gyűnök, bet- és kalifa-részeire, felajánlja szolgáltatást mindenféle mag, gabona és termény eladására és vételére.

Magy. királyi államvasutak Üzlethezefőségek Szeged. 314. I. 97. szám. Pályázati hirdetmény.

POKRÓCZ és nemezárú gyári ráktár.

Wertheim duplatéves varrógépek et

Borjuvérhasi, kutyabírósegédek, bronz- és ...

Magyar királyi államvasutak ...

Budapest, gabonacsarnok.

Mind oda vannak! mindenki mindegyik ...

Magy. királyi államvasutak ...

Pokróczok a legelsőbb árúktól a legújabbak ...

Magyar királyi államvasutak ...

Magyar kir. államvasutak ...

katonatiszti löpőrcéim ...

Minden fajta erdei csemeték ...

Magy. királyi államvasutak ...

Hirtelenségek ...

Argentin és más ...

Magyar kir. államvasutak ...

TEGLA, AGYAGCSŐ, FÉDCSÉPER, TÖZEG, HÁBARCS, BETON, CHAMOTTE, AGYAGKŰR, ...

C. SCHLÖSSENER BERLIN. TEGLA, AGYAGCSŐ, FÉDCSÉPER, TÖZEG, HÁBARCS, BETON, CHAMOTTE, AGYAGKŰR, ...

Magy. királyi államvasutak ...

Magy. királyi államvasutak ...

Magy. királyi államvasutak ...

Magy. királyi államvasutak ...

HAZLINSZKY KÁROLY állatgyógyászati laboratoriuma Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 28. sz.

HAZLINSZKY KÁROLY állatgyógyászati laboratoriuma Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 28. sz. Kihpor, Sebbszállás, Szemlív szemből, Pala-kencés, Kornegubáry állatájtópor, Rib oldó ...

Takarmányozó-kamrák

teljes berendezését, járgány vagy gőzhajtásra, elvállalják és legelősebb költségvetéssel valamint tervrajzzal díjmentesen szolgálnak: UNRATH és TARSA mezőgazdasági gépgyártók = BUDAPEST, = Vázei-kört 60. szám.

Nagy választékú árjegyzék szécska- és repavágógépek, daralók, egyes- és kettős-malomjáratok, takarmányfülesztők, olajpogácsatorók, kukoriczamorzoslók és az

összes gazdasági gépekről kívánatra ingyen és bérmentve.

Különlegesség: Teljes gőz- és lépőgarnitúrák és Compound-gőzmozgonyok 100 lóerőig rendkívül kedvezményes árak és fizetési, valamint jótállási feltételek mellett.

Gözekéket, Gőz-utihengereket

Gőz-ntimozdonyokat

a legköltelesebb szerkezettel és legolcsóbb árak mellett szállít

John Fowler & Co.

Teljes 92—50.

Budapest—Kelenföld, a vasút állomásán

hol is épített új telepükön gözke szerkezetéről tisztaolt rendeztek be. Ugyanott teljesen berendezett tartalék-rész-raktárt és javító-műhelyt tartanak fenn.

Budapestről a keleti (Kőszegi) pályaudvarról és a déli vasúton Budafoktól könnyen elérhető.

ALAPÍTOTT 1848-ban.

Freund A. és Fia

és a kir. szab. nyereg-, szij- és büröndárak gyára

Budapest, IV., Koronaherceg-utca 3.

Nagy választék lészerszámok, nyergek, ostorok, zablák, lópokróczok, lónyíró ollók a utazó czikkekben. Legjobb kivitelben jutányos árakon. Ellátásos nyergeszerkezetek tényleges a tartalékos tiszt urak részére legolcsóbb árakon.

Képes árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Állami részről történt kísérletezések alapján szilkes talajok javítására termőképessé tételére
Kifőnöké biznyvult az 4631
EGERESI TRÁGYAGIPSZ,
melyet, valamint mindennemű műtrágyát legjütányosabban szállít az
EGERESI MÜTRÁGYAGYÁR
KRAMER J.,
BUDAPEST, V. ker., Dorottya-utca 9. sz.

Ajánljuk franciaia

spiritus-répánk magját,

brabanti fajtát,
melynek hozama 40—60.000 kiló
hektáronkint 14—17° Brix mellett,
a csiraképességért és
valódiságért jótállás.

Association Maurus Deutsch
Paris 8 rue Laffitte.

N. kir. államhasznok.

Szegedi I. üzetveztetés.

Hirdetmény.

Előadójuk a t. cz. közhatalmat, hogy a Horgos és Szabadka állomások között fekvő odúg csak korlátozott forgalomra berendezett. Pátria' állomás kereskedelmiügyi miniszter az O. Négy-állomásának m. évi 4881. sz. rendlete folykán, f. évi január hó 1-30. kendve a tohar darab áru orgalmu részére is megnyitást.

Ezen állomást az új helyi (1-ik rész) díjszabásban a 21. oldalon 0. u) alatt foglalt kivétellel más áru kereskedelmi forgalmu berendezésével.

Horgos, 1897. január hó.

Az üzetveztetés.

(Eltárgyalást nem tárgyalják.)

Sangerhauseni gépgyár és vasöntőde részvénytársaság

magyarországi gyártelepe.

Gépgyár, vasöntőde és iroda:

Budapest, Külső váci-ut 1443. sz.

Első és egyedüli magyar special gépgyár, a mely az összes mezőgazdasági iparágak számára szükséges gépek és teljes gyárberendezések előállításával foglalkozik.

Ilyenek különösen:

Czukorgyárak teljes berendezése és átalakítása.

Szörgyárak és malátagyárak teljes berendezése és átalakítása.

Szeszgyárak teljes berendezése és átalakítása, — valamint az ezen gyárakhoz szükséges egyes gépek szállítása.

Szaktekintély mezőgazdasági czukorgyárak

és mezőgazdasági szeszfőzdek terén.

Szövetkezeti alapon több mint 100 mezőgazdasági czukorgyárat létesített.

Mindenféle **gőzgépek, szivattyuk, felvonók** stb. stb.

Minden szakbavágó felvilágosítással, tervekkel, költségvetéssel készségesen szolgálunk.